Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 26ης Σεπτεμβρίου 2024*

«Αίτηση αναιρέσεως – Κρατικές ενισχύσεις – Καθεστώς ενισχύσεων που έθεσε σε εφαρμογή η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υπέρ ορισμένων μεγάλων καταναλωτών ηλεκτρικής ενέργειας – Απαλλαγή από τα τέλη δικτύου για την περίοδο 2012-2013 – Απόφαση που κηρύσσει το καθεστώς ενισχύσεων ασυμβίβαστο με την εσωτερική αγορά – Προσφυγή ακυρώσεως – Προθεσμία ασκήσεως προσφυγής – Παραδεκτό – Άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ – Έννοια της "κρατικής ενισχύσεως" – Κρατικοί πόροι – Οιονεί φορολογική επιβάρυνση ή άλλες υποχρεωτικές εισφορές»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-790/21 P και C-791/21 P,

με αντικείμενο δύο αιτήσεις αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ασκηθείσες στις 16 Δεκεμβρίου 2021,

Covestro Deutschland AG, με έδρα το Λεβερκούζεν (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τους D. Fouquet, T. Hartmann, M. Kachel, J. Panknin και R. Wilde, Rechtsanwälte,

αναιρεσείουσα στην υπόθεση C-790/21 P,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την K. Herrmann, τον C. Kovács και τον T. Maxian Rusche, επικουρούμενους από τον M. Bartsch και την K. Bourazeri, Rechtsanwälte,

καθής πρωτοδίκως,

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller και R. Kanitz,

παρεμβαίνουσα πρωτοδίκως,

και

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller και R. Kanitz,

αναιρεσείουσα στην υπόθεση C-791/21 P,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι:

Covestro Deutschland AG, με έδρα το Λεβερκούζεν, εκπροσωπούμενη από τους D. Fouquet, T. Hartmann, M. Kachel, J. Panknin και R. Wilde, Rechtsanwälte,

προσφεύγουσα πρωτοδίκως,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την K. Herrmann, τον C. Kovács και τον T. Maxian Rusche, επικουρούμενους από τον M. Bartsch και την K. Bourazeri, Rechtsanwälte,

καθής πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Jürimäe (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του τρίτου τμήματος, N. Piçarra, N. Jääskinen και M. Gavalec, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: L. Medina

γραμματέας: D. Dittert, προϊστάμενος μονάδας,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 28ης Ιουνίου 2023,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 9ης Νοεμβρίου 2023,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P, η Covestro Deutschland AG (στο εξής: Covestro) ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 6ης Οκτωβρίου 2021, Covestro Deutschland κατά Επιτροπής (T-745/18, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2021:644), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της για την ακύρωση της απόφασης (ΕΕ) 2019/56 της Επιτροπής, της 28ης Μαΐου 2018, σχετικά με το καθεστώς ενισχύσεων SA.34045 (2013/C) (πρώην 2012/NN) που έθεσε σε εφαρμογή η Γερμανία υπέρ καταναλωτών βασικού φορτίου σύμφωνα με το άρθρο 19 του StromNEV (ΕΕ 2019, L 14, σ. 1, στο εξής: επίμαχη απόφαση).

2 Με την αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-791/21 P, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζητεί την αναίρεση της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

3 Με τις ανταναιρέσεις που άσκησε σε καθεμιά από τις υποθέσεις C-790/21 P και C-791/21 P, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί επίσης την αναίρεση της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

Το νομικό πλαίσιο

4 Η αιτιολογική σκέψη 39 του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 [ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2015, L 248, σ. 9), αναφέρει τα εξής:

«Χάριν της διαφάνειας και της ασφάλειας του δικαίου, είναι σκόπιμο να δίνεται δημόσια πληροφόρηση για τις αποφάσεις της Επιτροπής, τηρώντας, ταυτόχρονα, την αρχή ότι οι αποφάσεις για υποθέσεις κρατικών ενισχύσεων απευθύνονται στα οικεία κράτη μέλη. Είναι, ως εκ τούτου, σκόπιμο να δημοσιεύονται είτε εξ ολοκλήρου είτε σε περιληπτική μορφή όλες οι αποφάσεις οι οποίες μπορεί να θίγουν τα συμφέροντα των ενδιαφερόμενων μερών, ή να διατίθενται αντίγραφα των εν λόγω αποφάσεων στα ενδιαφερόμενα μέρη, στις περιπτώσεις που δεν έχουν δημοσιευθεί ή που δεν έχουν δημοσιευθεί εξ ολοκλήρου.»

5 Το άρθρο 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού αυτού ορίζει τα ακόλουθα:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

[…]

η) “ενδιαφερόμενο μέρος”: κάθε κράτος μέλος και κάθε πρόσωπο, επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων των οποίων τα συμφέροντα μπορεί να θιγούν από τη χορήγηση μιας ενίσχυσης, και ιδίως ο δικαιούχος της ενίσχυσης, οι ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και οι επαγγελματικές ενώσεις.»

6 Το άρθρο 32 του ως άνω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δημοσίευση των αποφάσεων», προβλέπει, στην παράγραφο 3, τα εξής:

«Η Επιτροπή δημοσιεύει στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης τις αποφάσεις που λαμβάνει, σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφοι 1 και 2 και στο άρθρο 9.»

Το ιστορικό της διαφοράς και η επίμαχη απόφαση

7 Το ιστορικό της διαφοράς, όπως εκτίθεται στις σκέψεις 1 έως 22 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, μπορεί να συνοψιστεί ως ακολούθως.

Επί των επίμαχων νομοθετικών και κανονιστικών μέτρων

Επί του συστήματος τελών δικτύου πριν από τη λήψη των επίδικων μέτρων

8 Το άρθρο 21 του Energiewirtschaftsgesetz (νόμου περί προστασίας του ενεργειακού εφοδιασμού), όπως τροποποιήθηκε με τον Gesetz zur Neuregelung energiewirtschaftsrechtlicher Vorschriften (νόμο περί αναθεωρήσεως της νομοθεσίας στον τομέα της ενέργειας), της 26ης Ιουλίου 2011 (BGBl. 2011 I, σ. 1554), αλλά πριν από τις τροποποιήσεις που επέφερε ο Gesetz zur Weiterentwicklung des Strommarktes (νόμος για την ανάπτυξη της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας), της 26ης Ιουλίου 2016 (BGBl. 2016 I, σ. 1786) (στο εξής: EnWG 2011), όριζε, μεταξύ άλλων, ότι τα τέλη δικτύου πρέπει να είναι εύλογα, να μην εισάγουν διακρίσεις, να είναι διαφανή και να βασίζονται στο κόστος αποτελεσματικής εκμεταλλεύσεως του δικτύου.

9 Το άρθρο 24 του EnWG 2011 εξουσιοδοτούσε τη Γερμανική Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση να θεσπίσει, με κανονιστική πράξη, λεπτομερείς διατάξεις όσον αφορά, αφενός, τον προσδιορισμό της γενικής μεθόδου καθορισμού των τελών δικτύου και, αφετέρου, τη ρύθμιση των ειδικών περιπτώσεων χρήσης του δικτύου, καθώς και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η ρυθμιστική αρχή μπορούσε να επιτρέπει ή να απαγορεύει εξατομικευμένα τέλη δικτύου.

10 Το άρθρο 17 της Stromnetzentgeltverordnung (ομοσπονδιακής κανονιστικής απόφασης για τα τέλη του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας), της 25ης Ιουλίου 2005 (BGBl. 2005 I, σ. 2225, στο εξής: κανονιστική απόφαση StromNEV 2005), καθορίζει τη μέθοδο υπολογισμού που πρέπει να χρησιμοποιούν οι διαχειριστές δικτύου για τον καθορισμό των γενικών τελών. Πρόκειται για μέθοδο σε δύο στάδια, συνιστάμενη, κατ' αρχάς, στον καθορισμό των διαφόρων στοιχείων του ετήσιου κόστους του συνόλου των δικτύων και, στη συνέχεια, στον υπολογισμό των γενικών τελών βάσει του ετήσιου συνολικού κόστους δικτύου.

11 Για τον καθορισμό των γενικών τελών λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα δύο στοιχεία, ήτοι, η «συνάρτηση ταυτοχρονισμού», η οποία αντικατοπτρίζει την πιθανότητα η ατομική κατανάλωση ενός χρήστη να συνεισφέρει στο ετήσιο φορτίο αιχμής του σχετικού επιπέδου δικτύου, και το ανώτατο επίπεδο εσόδων ανά διαχειριστή που καθορίζεται από την Bundesnetzagentur (Ομοσπονδιακή Ρυθμιστική Αρχή Δικτύων, Γερμανία) (στο εξής: BNetzA) βάσει συγκριτικής ανάλυσης με άλλους διαχειριστές δικτύου, προκειμένου να αποφευχθεί η αντιστάθμιση, διά των τελών δικτύου, του κόστους που οφείλεται στην αναποτελεσματικότητα.

12 Το άρθρο 19 της κανονιστικής απόφασης StromNEV 2005 προβλέπει εξατομικευμένα τέλη για κατηγορίες χρηστών των οποίων τα προφίλ κατανάλωσης και φορτίου είναι πολύ διαφορετικά από εκείνα άλλων χρηστών (στο εξής: μη τυπικοί χρήστες). Τα τέλη αυτά λαμβάνουν υπόψη, σύμφωνα με την αρχή κατά την οποία τα τέλη δικτύου αντανακλούν το κόστος του δικτύου, τη συμβολή των εν λόγω μη τυπικών χρηστών στη μείωση ή στην αποτροπή της αύξησης του κόστους δικτύου.

13 Συναφώς, το άρθρο 19 παράγραφος 2, της κανονιστικής απόφασης StromNEV 2005 θεσπίζει εξατομικευμένα τέλη για τις ακόλουθες δύο κατηγορίες μη τυπικών χρηστών:

– τους χρήστες με ετήσιο φορτίο αιχμής το οποίο αποκλίνει σημαντικά και προβλέψιμα από το ταυτοχρονισμένο ετήσιο φορτίο αιχμής όλων των άλλων χρηστών δικτύου που είναι συνδεδεμένοι στο ίδιο δίκτυο, δηλαδή των χρηστών που καταναλώνουν συστηματικά ηλεκτρική ενέργεια εκτός των ωρών αιχμής (στο εξής: αντικυκλικοί καταναλωτές), και

– τους χρήστες με ετήσια κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας που ανέρχεται σε τουλάχιστον 7 000 ώρες χρήσης και υπερβαίνει τις 10 γιγαβατώρες (στο εξής: καταναλωτές βασικού φορτίου).

14 Μέχρι την τροποποίησή της με τον νόμο EnWG 2011, η κανονιστική απόφαση StromNEV 2005 προέβλεπε ότι οι αντικυκλικοί καταναλωτές και οι καταναλωτές βασικού φορτίου βαρύνονταν με εξατομικευμένα τέλη υπολογιζόμενα σύμφωνα με τη «μεθοδολογία της φυσικής διαδρομής», η οποία είχε καθοριστεί από την BNetzA. Η μέθοδος λάμβανε υπόψη το κόστος δικτύου που προκαλούσαν οι συγκεκριμένοι καταναλωτές, με ελάχιστο τέλος ίσο προς το 20 % των δημοσιευμένων γενικών τελών (στο εξής: ελάχιστη εισφορά). Η ελάχιστη εισφορά εξασφάλιζε την καταβολή αντισταθμίσματος για την εκμετάλλευση του δικτύου με το οποίο οι καταναλωτές αυτοί ήταν συνδεδεμένοι, αν τα εξατομικευμένα τέλη που υπολογίζονταν σύμφωνα με τη μεθοδολογία της φυσικής διαδρομής ήταν χαμηλότερα από την ελάχιστη αυτή εισφορά ή ακόμη και σχεδόν μηδενικά.

Επί των επίδικων μέτρων

15 Κατά το άρθρο 19, παράγραφος 2, δεύτερη και τρίτη περίοδος, της κανονιστικής απόφασης StromNEV 2005, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο EnWG 2011 (στο εξής: κανονιστική απόφαση StromNEV 2011), από 1ης Ιανουαρίου 2011, ημερομηνία αναδρομικής εφαρμογής της διάταξης αυτής, τα εξατομικευμένα τέλη για τους καταναλωτές βασικού φορτίου καταργήθηκαν και αντικαταστάθηκαν από πλήρη απαλλαγή από τα τέλη δικτύου (στο εξής: επίδικη απαλλαγή), χορηγούμενη κατόπιν αδείας της αρμόδιας ρυθμιστική αρχής, δηλαδή της BNetzA, ήτοι της ρυθμιστικής αρχής του εμπλεκόμενου ομόσπονδου κράτους. Το κόστος της ως άνω απαλλαγής επωμίστηκαν οι διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς ή διανομής ανάλογα με το επίπεδο του δικτύου με το οποίο ήταν συνδεδεμένοι οι δικαιούχοι.

16 Κατά το άρθρο 19, παράγραφος 2, έκτη και έβδομη περίοδος, της κανονιστικής απόφασης StromNEV 2011, οι διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς υποχρεούνταν να επιστρέφουν στους διαχειριστές συστημάτων διανομής ποσό ίσο προς την απώλεια εσόδων που προέκυπτε από την επίδικη απαλλαγή και όφειλαν να αντισταθμίζουν, μεταξύ τους, τις δαπάνες που συνεπαγόταν η απαλλαγή αυτή, μέσω οικονομικής αντισταθμίσεως σύμφωνα με το άρθρο 9 του Kraft-Wärme-Kopplungsgesetz (νόμου για την προώθηση της συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας), της 19ης Μαρτίου 2002 (BGBl. 2002 I, σ. 1092), οπότε ο καθένας επωμιζόταν την ίδια οικονομική επιβάρυνση, υπολογιζόμενη αναλόγως της ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας που παρείχε στους ωφελούμενους από το επίμαχο μέτρο οι οποίοι ήταν συνδεδεμένοι με το δίκτυό του.

17 Από το 2012 και εφεξής, με την απόφαση της BNetzA της 14ης Δεκεμβρίου 2011 (BK8-11-024) (στο εξής: απόφαση της BNetzA του 2011) προβλέφθηκε ένας χρηματοδοτικός μηχανισμός. Κατά τον εν λόγω μηχανισμό, οι διαχειριστές συστημάτων διανομής εισέπρατταν, από τους τελικούς καταναλωτές ή τους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας, μια προσαύξηση (στο εξής: επίδικη προσαύξηση) το ποσό της οποίας καταβαλλόταν στη συνέχεια στους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς για να αντισταθμιστεί η απώλεια εσόδων που οφειλόταν στην επίδικη απαλλαγή.

18 Το ποσό της επίδικης προσαύξησης καθοριζόταν κάθε έτος, εκ των προτέρων, από τους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς, βάσει μεθόδου που προσδιόριζε η BNetzA. Το σχετικό ποσό για το έτος 2012, πρώτο έτος εφαρμογής του μηχανισμού, καθορίστηκε απευθείας από την BNetzA.

19 Οι διατάξεις αυτές δεν εφαρμόζονταν στο κόστος της επίδικης απαλλαγής για το έτος 2011 και, επομένως, κάθε διαχειριστής συστημάτων μεταφοράς και διανομής όφειλε να φέρει ο ίδιος τις ζημίες που συνδέονταν με την απαλλαγή αυτή για το ως άνω έτος.

Επί του μεταγενέστερου των επίδικων μέτρων συστήματος τελών δικτύου

20 Κατά τη διοικητική διαδικασία η οποία οδήγησε στην έκδοση της επίμαχης απόφασης, η επίδικη απαλλαγή ακυρώθηκε κατ' αρχάς με δικαστικές αποφάσεις του Oberlandesgericht Düsseldorf (ανώτερου περιφερειακού δικαστηρίου Ντίσελντορφ, Γερμανία) της 8ης Μαΐου 2013 και του Bundesgerichtshof (Ανωτάτου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου, Γερμανία) της 6ης Οκτωβρίου 2015. Στη συνέχεια, η εν λόγω απαλλαγή καταργήθηκε, από 1ης Ιανουαρίου 2014, με την κανονιστική απόφαση StromNEV 2005, όπως τροποποιήθηκε με την Verordnung zur Änderung von Verordnungen auf dem Gebiet des Energiewirtschaftsrechts (κανονιστική απόφαση περί τροποποιήσεως των κανονιστικών αποφάσεων στον τομέα της

ενέργειας), της 14ης Αυγούστου 2013 (BGBl. 2013 I, σ. 3250) (στο εξής: κανονιστική απόφαση StromNEV 2013). Η κανονιστική απόφαση StromNEV 2013 επανεισήγαγε, για το μέλλον, εξατομικευμένα τέλη υπολογιζόμενα σύμφωνα με τη μεθοδολογία της φυσικής διαδρομής, προβλέποντας, αντί μιας ελάχιστης εισφοράς, κατ' αποκοπήν τέλη ύψους 10, 15 και 20 % επί των γενικών τελών, αναλόγως της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας (αντιστοίχως 7 000, 7 500 και 8 000 ώρες ετήσιας χρησιμοποιήσεως του δικτύου).

21 Η κανονιστική απόφαση StromNEV 2013 εισήγαγε ένα μεταβατικό καθεστώς, ισχύον από τις 22 Αυγούστου 2013 και εφαρμοστέο αναδρομικώς στους καταναλωτές βασικού φορτίου που δεν είχαν τύχει ακόμη της επίδικης απαλλαγής για τα έτη 2012 και 2013 (στο εξής: μεταβατικό καθεστώς). Αντί για εξατομικευμένα τέλη υπολογιζόμενα σύμφωνα με τη μεθοδολογία της φυσικής διαδρομής και της ελάχιστης εισφοράς, το εν λόγω καθεστώς προέβλεπε αποκλειστικά την επιβολή στους καταναλωτές αυτούς των ως άνω κατ' αποκοπήν τελών.

Επί της διοικητικής διαδικασίας και της επίμαχης απόφασης

22 Κατόπιν πολλών καταγγελιών, η Επιτροπή δημοσίευσε, στις 4 Μαΐου 2013, την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ σχετικά με το καθεστώς ενισχύσεων βάσει των επίδικων μέτρων (ΕΕ 2013, C 128, σ. 43).

23 Μετά το πέρας διαδικασίας κατά τη διάρκεια της οποίας η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 28 Μαΐου 2018, την επίμαχη απόφαση.

24 Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, από την 1η Ιανουαρίου 2012 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2013, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε χορηγήσει παρανόμως κρατικές ενισχύσεις υπό τη μορφή της επίδικης απαλλαγής.

25 Ειδικότερα, η Επιτροπή συμπέρανε ότι το ποσό των κρατικών ενισχύσεων αντιστοιχούσε στο κόστος δικτύου που προκάλεσαν οι απαλλασσόμενοι καταναλωτές βασικού φορτίου κατά τα έτη 2012 και 2013 ή, αν το εν λόγω κόστος ήταν μικρότερο από την ελάχιστη εισφορά, σε αυτήν την τελευταία.

26 Επιπλέον, η Επιτροπή επισήμανε ότι οι ενισχύσεις αυτές ήταν ασύμβατες με την εσωτερική αγορά, καθόσον δεν καλύπτονταν από καμία από τις παρεκκλίσεις που προβλέπονται στο άρθρο 107, παράγραφοι 2 και 3, ΣΛΕΕ και δεν μπορούσαν να θεωρηθούν συμβατές με την εσωτερική αγορά για άλλο λόγο.

27 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή αποφάσισε τα ακόλουθα:

– η επίδικη απαλλαγή συνιστούσε κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, στο μέτρο που οι καταναλωτές βασικού φορτίου είχαν απαλλαγεί από την καταβολή των τελών δικτύου, που αντιπροσώπευαν το κόστος δικτύου που προκαλούσαν, ή, από την ελάχιστη αυτή εισφορά, αν το εν λόγω κόστος δικτύου ήταν μικρότερο από την εισφορά αυτή·

– η επίμαχη ενίσχυση είχε χορηγηθεί από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά παράβαση του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ και δεν ήταν συμβατή με την εσωτερική αγορά·

– η ατομική ενίσχυση που είχε χορηγηθεί βάσει του επίμαχου καθεστώτος δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση εάν, κατά τον χρόνο χορήγησής της, πληρούσε τις προϋποθέσεις που ορίζει ο κανονισμός σχετικά με τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis), ο οποίος εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 2 του κανονισμού (ΕΚ) 994/98 του Συμβουλίου, της 7ης Μαΐου 1998, για την εφαρμογή των άρθρων [107] και [108 ΣΛΕΕ] σε ορισμένες κατηγορίες οριζόντιων κρατικών ενισχύσεων (ΕΕ 1998, L 142, σ. 1)·

– η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, αφενός, υποχρεούνταν να ανακτήσει εντόκως από τους δικαιούχους τις ασυμβίβαστες προς την εσωτερική αγορά ενισχύσεις που είχαν χορηγηθεί στο πλαίσιο του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων και, αφετέρου, να ακυρώσει όλες τις μη πραγματοποιηθείσες ακόμη πληρωμές στο πλαίσιο του εν λόγω καθεστώτος ήδη από την ημερομηνία εκδόσεως της επίμαχης απόφασης.

Η προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

28 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 20 Δεκεμβρίου 2018, η Covestro άσκησε προσφυγή ζητώντας την ακύρωση της επίμαχης απόφασης.

29 Με απόφαση του προέδρου του έκτου τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου της 4ης Ιουνίου 2019, επετράπη στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να παρέμβει υπέρ της Covestro, σύμφωνα με την αίτηση του εν λόγω κράτους μέλους.

30 Προς στήριξη της προσφυγής της, η Covestro προέβαλε τέσσερις λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος λόγος, από τον οποίο η προσφεύγουσα παραιτήθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, στηριζόταν στην υπερβολική διάρκεια της επίσημης διαδικασίας έρευνας. Με τον δεύτερο λόγο προβλήθηκε ότι δεν υφίστατο κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Ο τρίτος λόγος αφορούσε τη συμβατότητα της εικαζόμενης ενίσχυσης με την εσωτερική αγορά δυνάμει, αφενός, του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο β′, ΣΛΕΕ και, αφετέρου, του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ′, ΣΛΕΕ. Ο τέταρτος λόγος στηριζόταν σε έλλειψη νομιμότητας της διαταγής ανάκτησης, για τον λόγο ότι εκδόθηκε κατά παραβίαση, αφενός, της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων και, αφετέρου, της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

31 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε την προσφυγή παραδεκτή, διαπίστωσε δε ακολούθως ότι παρείλκε η έκδοση αποφάσεως επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως κατόπιν της παραιτήσεως της Covestro και, τέλος, απέρριψε τον δεύτερο, τον τρίτο και τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως και, κατά συνέπεια, την προσφυγή ακυρώσεως στο σύνολό της.

Η ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία και τα αιτήματα των διαδίκων

32 Με την αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P, η Covestro ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να ακυρώσει την επίμαχη απόφαση για τα έτη 2012 και 2013 στο σύνολό της ή, επικουρικώς, καθόσον η απόφαση αυτή την αφορά,

– επικουρικώς, να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο,

– να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

33 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζητεί από το Δικαστήριο να δεχθεί την αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P και να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

34 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P και να καταδικάσει την Covestro στα δικαστικά έξοδα.

35 Με την αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-791/21 P, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση καθόσον απέρριψε την προσφυγή ακυρώσεως ως αβάσιμη,

– να ακυρώσει την επίμαχη απόφαση και

– να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα τόσο ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου όσο και ενώπιον του Δικαστηρίου.

36 Η Covestro ζητεί από το Δικαστήριο να δεχθεί την αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-791/21 P και να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

37 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-791/21 P και να καταδικάσει την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στα δικαστικά έξοδα.

38 Με τις ανταναιρέσεις της στις υποθέσεις C-790/21 P και C-791/21 P, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση,

– να κηρύξει απαράδεκτη την προσφυγή ακυρώσεως,

– στην υπόθεση C-790/21 P, να καταδικάσει την Covestro στα δικαστικά έξοδα τόσο ενώπιον του Δικαστηρίου όσο και ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, και

– στην υπόθεση C-791/21 P, να καταδικάσει, αφενός, την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στα δικαστικά έξοδα της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου και, αφετέρου, την Covestro στα δικαστικά έξοδα της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

39 Η Covestro και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζητούν την απόρριψη των ανταναιρέσεων και την καταδίκη της Επιτροπής στα δικαστικά έξοδα.

40 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 18ης Απριλίου 2023, οι υποθέσεις C-790/21 P και C-791/21 P ενώθηκαν προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί του αιτήματος επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας στην υπόθεση C-790/21 P

41 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία την 1η Φεβρουαρίου 2024, η Covestro ζήτησε να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας κατ' εφαρμογήν του άρθρου 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

42 Προς στήριξη του αιτήματος αυτού, η Covestro υποστηρίζει, κατά πρώτον, ότι, στις προτάσεις της, η γενική εισαγγελέας παρέλειψε να λάβει δεόντως υπόψη ένα αποφασιστικό επιχείρημα που προέβαλε η διάδικος αυτή για να αποδείξει την απουσία υποχρεωτικής επιβάρυνσης στην προκειμένη περίπτωση.

43 Κατά δεύτερον, η Covestro είναι της γνώμης ότι η σκέψη 61 της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου της 24ης Ιανουαρίου 2024, Γερμανία κατά Επιτροπής (T-409/21, EU:T:2024:34), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι «οι διαχειριστές δικτύων δεν υποχρεούνται εκ του νόμου να χρεώνουν [στους πελάτες τους την επίμαχη στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση εισφορά] και, ως εκ τούτου, η εισφορά αυτή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως υποχρεωτική εισφορά», συνιστά νέο και αποφασιστικό γεγονός για τους σκοπούς της παρούσας δίκης.

44 Συναφώς, σύμφωνα με το άρθρο 83 του Κανονισμού Διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί οποτεδήποτε, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να διατάξει τη διεξαγωγή προφορικής διαδικασίας ή την επανάληψή της, ιδίως αν κρίνει ότι δεν έχει διαφωτιστεί επαρκώς ή όταν ένας διάδικος, μετά τη λήξη της διαδικασίας αυτής, επικαλείται νέο πραγματικό περιστατικό δυνάμενο να ασκήσει αποφασιστική επιρροή επί της αποφάσεως του Δικαστηρίου, ή ακόμη όταν, προς επίλυση της διαφοράς, το Δικαστήριο χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχείρημα επί του οποίου δεν έχει ακόμη διεξαχθεί συζήτηση μεταξύ των διαδίκων.

45 Κατά πρώτον, όσον αφορά την προβαλλόμενη παράλειψη της γενικής εισαγγελέα να λάβει υπόψη ένα αποφασιστικό επιχείρημα, υπενθυμίζεται ότι ο Οργανισμός του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο Κανονισμός Διαδικασίας του Δικαστηρίου δεν προβλέπουν δυνατότητα των διαδίκων να διατυπώνουν παρατηρήσεις σε απάντηση των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα. Δυνάμει του άρθρου 252, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ο γενικός εισαγγελέας διατυπώνει δημοσίως, με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία, αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων που απαιτούν την παρέμβασή του. Το Δικαστήριο δεν δεσμεύεται ούτε από τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα ούτε από την αιτιολογία βάσει της οποίας αυτός καταλήγει στις εν λόγω προτάσεις. Κατά συνέπεια, η διαφωνία διαδίκου με τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα, ανεξαρτήτως των ζητημάτων που εξετάζει στο πλαίσιο αυτών, δεν μπορεί να συνιστά αυτή καθεαυτήν λόγο που δικαιολογεί την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας (πρβλ. αποφάσεις της 13ης Ιουλίου 2023, Grupa Azoty κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-73/22 P και C-77/22 P, EU:C:2023:570, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 8ης Φεβρουαρίου 2024, Pilatus Bank κατά ΕΚΤ, C-256/22 P, EU:C:2024:125, σκέψεις 29 και 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

46 Κατά δεύτερον, όσον αφορά την επίκληση της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου της 24ης Ιανουαρίου 2024, Γερμανία κατά Επιτροπής (T-409/21, EU:T:2024:34), διαπιστώνεται ότι απόφαση εκδοθείσα από το Γενικό Δικαστήριο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο (πρβλ. απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 2019, Polskie steuerrnictwo Naftowe i Gazownictwo κατά Επιτροπής, C-342/18 P, EU:C:2019:1043, σκέψη 60).

47 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, κρίνει ότι δεν συντρέχει λόγος να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας.

Επί των ανταναιρέσεων

48 Με τις ανταναιρέσεις η Επιτροπή αμφισβητεί το παραδεκτό της πρωτοδίκως ασκηθείσας προσφυγής, το οποίο αποτελεί προκαταρκτικό ζήτημα σε σχέση με τα ουσιαστικά νομικά ζητήματα που εγείρονται με τις αιτήσεις αναιρέσεως. Επομένως, οι ανταναιρέσεις πρέπει να εξεταστούν πρώτες (πρβλ. απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 2020, Changmao Biochemical Engineering κατά Distillerie Bonollo κ.λπ., C-461/18 P, EU:C:2020:979, σκέψη 43).

49 Προς στήριξη των ανταναιρέσεών της, η Επιτροπή προβάλλει τρεις λόγους.

Επί του πρώτου λόγου ανταναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

50 Με τον πρώτο λόγο που προβάλλει προς στήριξη των ανταναιρέσεών της, η Επιτροπή προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, στις σκέψεις 37 έως 44 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, καθόσον υιοθέτησε ευρεία ερμηνεία της έννοιας της «δημοσιεύσεως» κατά το άρθρο 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως έκρινε ότι κάθε δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα εμπίπτει στην έννοια αυτή, ανεξαρτήτως του αν η δημοσίευση αυτή αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη ισχύος της επίμαχης πράξεως σύμφωνα με το άρθρο 297 ΣΛΕΕ και αν προβλέπεται από την ίδια τη Συνθήκη.

51 Πρώτον, η ερμηνεία του Γενικού Δικαστηρίου είναι αντίθετη προς τη νομολογία του Δικαστηρίου η οποία απορρέει από την απόφαση της 17ης Μαΐου 2017, Πορτογαλία κατά Επιτροπής (C-339/16 P, EU:C:2017:384, σκέψεις 34 έως 40), καθώς και από τις διατάξεις της 31ης Ιανουαρίου 2019, Iordăchescu κατά Κοινοβουλίου κ.λπ. (C-426/18 P, EU:C:2019:89, σκέψη 22), και της 5ης Σεπτεμβρίου 2019, Fryč κατά Επιτροπής (C-230/19 P, EU:C:2019:685, σκέψη 15). Με την ως άνω νομολογία, το Δικαστήριο προέβη σε παραλληλισμό μεταξύ του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ και του άρθρου 297 ΣΛΕΕ, υπό την έννοια ότι η δημοσίευση της επίμαχης πράξεως αποτελεί την αφετηρία της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής μόνον αν αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη ισχύος της πράξεως αυτής και αν προβλέπεται από την ίδια τη Συνθήκη.

52 Κατά την Επιτροπή, η προσέγγιση αυτή επιβεβαιώνεται από τη γραμματική, συστηματική και τελολογική ερμηνεία του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

53 Όσον αφορά, αφενός, το γράμμα της διάταξης αυτής, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, σε όλες τις γλωσσικές αποδόσεις, πλην της γερμανικής, οι όροι «δημοσίευση» και «κοινοποίηση» περιλαμβάνονται τόσο στο άρθρο 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ όσο και στο άρθρο 297 ΣΛΕΕ, γεγονός που αποδεικνύει την ύπαρξη παραλληλισμού μεταξύ των δύο αυτών διατάξεων.

54 Όσον αφορά, αφετέρου, το πνεύμα και τον σκοπό του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, οι προθεσμίες ασκήσεως προσφυγής που προβλέπει η διάταξη αυτή εξυπηρετούν τον σκοπό της ασφάλειας δικαίου. Αν ένας ιδιώτης επιθυμεί να προσβάλει μια πράξη, πρέπει κατ' αρχήν να το πράξει εντός προθεσμίας δύο μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία περιήλθε σε γνώση του το οριστικό κείμενο της πράξης αυτής. Αντιθέτως, για τις πράξεις γενικής ισχύος που δεν έχουν αποδέκτες, η ημερομηνία αυτή είναι η ημερομηνία δημοσίευσης στην Επίσημη Εφημερίδα. Για τις πράξεις που προσδιορίζουν έναν αποδέκτη, η εν λόγω ημερομηνία είναι η ημερομηνία

κοινοποίησης στον εν λόγω αποδέκτη. Μόνον κατ' εξαίρεση και επικουρικώς, όταν πρόκειται για πράξη που δεν χρειάζεται ούτε να δημοσιευθεί ούτε να κοινοποιηθεί, μπορεί η περιέλευση σε γνώση να συνιστά γεγονός που σηματοδοτεί την έναρξη της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής. Επομένως, ο παραλληλισμός μεταξύ του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ και του άρθρου 297 ΣΛΕΕ διασφαλίζει ότι η μεταγενέστερη δημοσίευση πράξεως στην Επίσημη Εφημερίδα με σκοπό την ενημέρωση δεν συνεπάγεται παράταση των προθεσμιών ασκήσεως προσφυγής και, ως εκ τούτου, ανασφάλεια δικαίου.

55 Κατά δεύτερον, η δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα μιας απόφασης της Επιτροπής με την οποία περατώνεται επίσημη διαδικασία έρευνας δεν μπορεί να εξομοιωθεί με «δημοσίευση» κατά την έννοια του άρθρου 297, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Επομένως, δεν αποτελεί την αφετηρία της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής.

56 Αφενός, μια τέτοια απόφαση απευθύνεται στο οικείο κράτος μέλος και κοινοποιείται μόνο σ' αυτό. Σύμφωνα με το άρθρο 297, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, η απόφαση αρχίζει να ισχύει με την κοινοποίηση αυτή και όχι με τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα, η οποία αποσκοπεί απλώς στην ενημέρωση του κοινού, περιλαμβανομένων των δικαιούχων της ενίσχυσης από τους οποίους το οικείο κράτος μέλος οφείλει να ανακτήσει την ενίσχυση αυτή πριν ακόμη δημοσιευθεί η απόφαση. Αφετέρου, η εν λόγω δημοσίευση απορρέει όχι από τη Συνθήκη ΛΕΕ, αλλά από το άρθρο 32 του κανονισμού 2015/1589, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής του σκέψης 39. Υπό τις συνθήκες αυτές, για να καθοριστεί το χρονικό σημείο έναρξης της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής που διαθέτει μια δικαιούχος επιχείρηση προκειμένου να προσβάλει απόφαση για περάτωση της επίσημης διαδικασίας έρευνας, πρέπει να ληφθεί υπόψη το χρονικό σημείο κατά το οποίο έλαβε πράγματι γνώση της απόφασης αυτής. Εάν δεν μπορεί να αποδειχθεί η προηγούμενη περιέλευση σε γνώση, ως ημερομηνία κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος έλαβε πράγματι γνώση της πράξης λογίζεται, κατά πλάσμα δικαίου, η ημερομηνία δημοσίευσής της στην Επίσημη Εφημερίδα.

57 Κατά τρίτον, η Επιτροπή προβάλλει μια σειρά επιχειρημάτων που, κατά την άποψή της, στηρίζουν την προτεινόμενη από αυτήν ερμηνεία του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

58 Πρώτον, στηρίζεται στην οικονομία της διάταξης αυτής για να υποστηρίξει ότι η δημοσίευση και η κοινοποίηση μιας πράξης είναι ισοδύναμες και ότι η περιέλευση σε γνώση συνιστά επικουρικό γεγονός σε σχέση με τα δύο πρώτα. Αυτή η σχέση επικουρικότητας διαρρηγνύεται από την ερμηνεία στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο, δεδομένου ότι, αν η δημοσίευση βάσει του άρθρου 32 του κανονισμού 2015/1589 ισοδυναμούσε με δημοσίευση δυνάμει του άρθρου 297, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής θα έπρεπε να αρχίσει να τρέχει, ακόμη και έναντι του οικείου κράτους μέλους και παρά την κοινοποίηση, από την ημερομηνία της εν λόγω δημοσίευσης.

59 Δεύτερον, η Επιτροπή φρονεί ότι η ερμηνεία που δέχθηκε το Γενικό Δικαστήριο οδηγεί σε ανισότητα των όπλων μεταξύ των επιχειρήσεων από τις οποίες ανακτάται ενίσχυση και των ανταγωνιστών τους που δεν έλαβαν ενίσχυση. Ενώ οι πρώτες λαμβάνουν στην πράξη αντίγραφο της απόφασης από το οικείο κράτος μέλος, οι δεύτερες πρέπει να αναμείνουν τη δημοσίευση της απόφασης στην Επίσημη Εφημερίδα, σύμφωνα με το άρθρο 32 του κανονισμού 2015/1589, με αποτέλεσμα οι πραγματικές προθεσμίες ασκήσεως προσφυγής για τις επιχειρήσεις αυτές να είναι διαφορετικές. Η ερμηνεία αυτή οδηγεί επίσης σε ανισότητα μεταξύ της Επιτροπής και των επιχειρήσεων από τις οποίες πρέπει να ανακτηθεί η ενίσχυση. Συγκεκριμένα, για να αντικρούσει

την προσφυγή μιας δικαιούχου επιχείρησης, η Επιτροπή διαθέτει προθεσμία δύο μηνών, ενώ, συνεπεία της ερμηνείας αυτής, οι επιχειρήσεις αυτές έχουν στη διάθεσή τους μεγαλύτερη προθεσμία για να προετοιμάσουν την προσφυγή τους.

60 Τρίτον, το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε σε εσφαλμένη ερμηνεία της απόφασης της 10ης Μαρτίου 1998, Γερμανία κατά Συμβουλίου (C-122/95, EU:C:1998:94). Συγκεκριμένα, σε αντίθεση με την επίμαχη απόφαση, η επίδικη απόφαση στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η ως άνω απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου δεν όριζε κανέναν αποδέκτη.

61 Τέταρτον, η σκέψη 39 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, στην οποία το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι η Covestro μπορούσε υποκειμενικώς να αναμένει τη δημοσίευση της επίμαχης απόφασης στην Επίσημη Εφημερίδα, παραγνωρίζει τον δημοσίας τάξεως χαρακτήρα των προθεσμιών ασκήσεως προσφυγής.

62 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας αντιτείνει ότι ο πρώτος λόγος ανταναιρέσεως είναι αβάσιμος. Η Covestro ζητεί να απορριφθεί αυτός ο λόγος ανταναιρέσεως ως απαράδεκτος, στο μέτρο που στηρίζεται σε επιχειρήματα αντλούμενα από νομολογιακά προηγούμενα τα οποία η Επιτροπή δεν προέβαλε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, και ως αβάσιμος κατά τα λοιπά.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

– *Επί του παραδεκτού του πρώτου λόγου ανταναιρέσεως*

63 Από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, μολονότι, βεβαίως, το Δικαστήριο, του οποίου η αρμοδιότητα στις αναιρετικές διαδικασίες είναι περιορισμένη, δεν μπορεί να επιληφθεί διαφοράς με ευρύτερο περιεχόμενο από τη διαφορά που εκδίκασε το Γενικό Δικαστήριο (απόφαση της 1ης Ιουνίου 1994, Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ., C-136/92 P, EU:C:1994:211, σκέψη 59), εντούτοις ο αναιρεσείων μπορεί παραδεκτώς να ασκήσει αναίρεση προβάλλοντας, ενώπιόν του, λόγους αντλούμενους από την ίδια την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση με τους οποίους αμφισβητείται η νομική της ορθότητα (αποφάσεις της 29ης Νοεμβρίου 2007, Stadtwerke Schwäbisch Hall κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-176/06 P, EU:C:2007:730, σκέψη 17, καθώς και της 26ης Φεβρουαρίου 2020, ΕΥΕΔ κατά Alba Aguilera κ.λπ., C-427/18 P, EU:C:2020:109, σκέψη 54).

64 Με τον πρώτο λόγο των ανταναιρέσεών της, η Επιτροπή αμφισβητεί την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτίμηση της ενστάσεως απαραδέκτου που προέβαλε ενώπιόν του και η οποία στηριζόταν στην εκπρόθεσμη άσκηση της προσφυγής της Covestro. Επομένως, η επίκληση, στο πλαίσιο αυτό, νομολογιακών προηγουμένων τα οποία δεν προέβαλε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου συνιστά απλή ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας της και πρέπει, ως εκ τούτου, να κριθεί παραδεκτή (βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 19ης Μαΐου 1983, Βέρρος κατά Κοινοβουλίου, 306/81, EU:C:1983:143, σκέψη 9, της 26ης Απριλίου 2007, Alcon κατά ΓΕΕΑ, C-412/05 P, EU:C:2007:252, σκέψη 40, και της 5ης Μαρτίου 2024, Kočner κατά Ευρωπόλ, C-755/21 P, EU:C:2024:202, σκέψη 41).

65 Κατά συνέπεια, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Covestro, ο λόγος αυτός είναι παραδεκτός στο σύνολό του.

– *Επί του βασίμου του πρώτου λόγου ανταναιρέσεως*

66 Με τον πρώτο λόγο που προβάλλει προς στήριξη των ανταναιρέσεών της, η Επιτροπή αμφισβητεί το βάσιμο των εκτιμήσεων του Γενικού Δικαστηρίου που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 37 έως 44 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Κατ' αυτήν, αντιθέτως προς όσα έκρινε το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις αυτές, η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως της επίμαχης απόφασης άρχιζε, όσον αφορά την Covestro, όχι από την ημερομηνία δημοσίευσης της εν λόγω απόφασης στην Επίσημη Εφημερίδα, αλλά από την ημερομηνία κατά την οποία η εταιρία αυτή έλαβε πράγματι γνώση της απόφασης αυτής.

67 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, στις σκέψεις 37 έως 44 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την ένσταση απαραδέκτου της Επιτροπής που στηριζόταν στον ισχυρισμό ότι η προσφυγή ακυρώσεως κατά της επίμαχης απόφασης είχε ασκηθεί εκπροθέσμως από την Covestro.

68 Από το σύνολο των σκέψεων 37 έως 39 της απόφασης αυτής προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής άρχιζε, εν προκειμένω, από την ημερομηνία δημοσίευσης της επίμαχης απόφασης στην Επίσημη Εφημερίδα, η οποία έλαβε χώρα στις 16 Ιανουαρίου 2019, και ότι η προθεσμία αυτή τηρήθηκε.

69 Προς στήριξη της εκτίμησης αυτής, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε, στη σκέψη 38 της εν λόγω απόφασης, ότι το κριτήριο της ημερομηνίας κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση της πράξεως ως σημείου αφετηρίας της προθεσμίας αυτής έχει δευτερεύουσα σημασία σε σχέση με τα κριτήρια της δημοσιεύσεως ή της κοινοποιήσεως της πράξεως. Υπογραμμίζοντας ότι η δημοσίευση δεν αποτελούσε προϋπόθεση για την έναρξη ισχύος της επίμαχης απόφασης, επισήμανε, στη σκέψη 39 της ίδιας απόφασης, ότι η απόφαση αυτή έπρεπε να δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα σύμφωνα με το άρθρο 32, παράγραφος 3, του κανονισμού 2015/1589, οπότε η Covestro μπορούσε θεμιτώς να υπολογίζει ότι η εν λόγω απόφαση θα δημοσιευόταν.

70 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, «[ο]ι προσφυγές που προβλέπονται στο παρόν άρθρο ασκούνται εντός δύο μηνών, υπολογιζομένων, κατά περίπτωση, από τη δημοσίευση της πράξεως, την κοινοποίησή της στον προσφεύγοντα ή, ελλείψει δημοσιεύσεως ή κοινοποιήσεως, από την ημέρα κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση της πράξεως».

71 Από το γράμμα της διάταξης αυτής, και ειδικότερα από τις εκφράσεις «κατά περίπτωση» και «ελλείψει δημοσιεύσεως ή κοινοποιήσεως», προκύπτει σαφώς ότι το χρονικό σημείο ενάρξεως της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής καθορίζεται σε συνάρτηση με την εξεταζόμενη περίπτωση και ότι τα τρία κριτήρια που μπορούν να ενεργοποιήσουν την προθεσμία αυτή είναι ιεραρχικώς διατεταγμένα.

72 Επομένως, η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως αρχίζει να τρέχει, κατά κύριο λόγο, από τη δημοσίευση της πράξης ή από την κοινοποίησή της στον προσφεύγοντα. Τα δύο αυτά κύρια κριτήρια είναι ισοδύναμα στο πλαίσιο της οικονομίας της εν λόγω διάταξης, υπό την έννοια ότι κανένα από τα εν λόγω κριτήρια δεν έχει επικουρικό χαρακτήρα σε σχέση με το άλλο (πρβλ. απόφαση της 17ης Μαΐου 2017, Πορτογαλία κατά Επιτροπής, C-339/16 P, EU:C:2017:384, σκέψη 38).

73 Αντιθέτως, όπως ορθώς επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 38 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το κριτήριο της ημερομηνίας κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση της προσβαλλόμενης πράξεως ως σημείου αφετηρίας της προθεσμίας ασκήσεως της προσφυγής έχει δευτερεύουσα σημασία σε σχέση με τα κριτήρια της δημοσιεύσεως ή της κοινοποιήσεως της εν λόγω πράξεως (πρβλ. απόφαση της 10ης Μαρτίου 1998, Γερμανία κατά Συμβουλίου, C-122/95, EU:C:1998:94, σκέψη 35), πράγμα το οποίο δεν αμφισβητείται εν προκειμένω.

74 Εν προκειμένω, η επίμαχη απόφαση, η οποία περατώνει επίσημη διαδικασία έρευνας σχετικά με κρατική ενίσχυση, όριζε ως αποδέκτη το οικείο κράτος μέλος, ήτοι την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, στο οποίο και κοινοποιήθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 297, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Παράλληλα, η απόφαση αυτή δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα, σύμφωνα με το άρθρο 32, παράγραφος 3, του κανονισμού 2015/1589.

75 Σε μια τέτοια περίπτωση, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, για τον αποδέκτη της πράξης στον οποίο έπρεπε να κοινοποιηθεί, ήτοι το οικείο κράτος μέλος, η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία της κοινοποίησης αυτής, τούτο δε ακόμη και αν η πράξη δημοσιεύεται επίσης στην Επίσημη Εφημερίδα (πρβλ. απόφαση της 17ης Μαΐου 2017, Πορτογαλία κατά Επιτροπής, C-339/16 P, EU:C:2017:384, σκέψη 37).

76 Αντιθέτως, από τη γραμματική, τελολογική και συστηματική ερμηνεία του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενου υπό το πρίσμα της νομολογίας του Δικαστηρίου, προκύπτει ότι η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως αρχίζει να τρέχει, για τους λοιπούς ενδιαφερομένους, όπως η Covestro, από τη δημοσίευση της πράξης στην Επίσημη Εφημερίδα, ακόμη και όταν η δημοσίευση αυτή απορρέει όχι από το άρθρο 297, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, αλλά από διάταξη του παράγωγου δικαίου, όπως το άρθρο 32, παράγραφος 3, του κανονισμού 2015/1589.

77 Πράγματι, πρώτον, διαπιστώνεται ότι το γράμμα του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ κάνει λόγο για «δημοσίευση» των πράξεων εν γένει (πρβλ. απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2013, PPG και SNF κατά ΕΟΧΠ, C-625/11 P, EU:C:2013:594, σκέψη 31). Επομένως, το γράμμα της ως άνω διάταξης δεν εξαρτά την έννοια αυτή από καμία ειδική προϋπόθεση, ιδίως όσον αφορά τη νομική βάση της υποχρέωσης δημοσίευσης.

78 Επ’ αυτού, είναι αληθές ότι, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, το Δικαστήριο έχει, μεταξύ άλλων, κρίνει ότι η έννοια της «δημοσίευσης», κατά το άρθρο 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, αφορά δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη ισχύος της πράξης και προβλέπεται από τη Συνθήκη ΛΕΕ (πρβλ. απόφαση της 17ης Μαΐου 2017, Πορτογαλία κατά Επιτροπής, C-339/16 P, EU:C:2017:384, σκέψη 36, και διατάξεις της 31ης Ιανουαρίου 2019, Iordăchescu κατά Κοινοβουλίου κ.λπ., C-426/18 P, EU:C:2019:89, σκέψη 22, και της 5ης Σεπτεμβρίου 2019, Fryč κατά Επιτροπής, C-230/19 P, EU:C:2019:685, σκέψη 15).

79 Εντούτοις, αντιθέτως προς την άποψη που υποστηρίζει η Επιτροπή, εξ αυτού δεν μπορεί να συναχθεί ότι η έννοια της «δημοσίευσης», κατά το άρθρο 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, περιορίζεται στην περίπτωση αυτή.

80 Συγκεκριμένα, τα νομολογιακά προηγούμενα που μνημονεύθηκαν στη σκέψη 78 της παρούσας απόφασης δεν μπορούν να ερμηνευθούν μεμονωμένα, αλλά στο πλαίσιο της νομολογίας του Δικαστηρίου με την οποία έχει ερμηνευθεί η έννοια της «δημοσιεύσεως» κατά το άρθρο 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, υπό ευρεία έννοια. Επομένως, στην έννοια αυτή εμπίπτουν, πέραν της περίπτωσης

της εν λόγω σκέψης 78, και η δημοσίευση της προσβαλλόμενης πράξης στην Επίσημη Εφημερίδα η οποία δεν απορρέει από υποχρέωση επιβαλλόμενη από τη Συνθήκη, αλλά από πάγια πρακτική των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 10ης Μαρτίου 1998, Γερμανία κατά Συμβουλίου, C-122/95, EU:C:1998:94, σκέψεις 36 και 39) ή από διάταξη του παράγωγου δικαίου, όπως το άρθρο 32, παράγραφος 3, του κανονισμού 2015/1589 (πρβλ. διάταξη της 25ης Νοεμβρίου 2008, S.A.BA.R. κατά Επιτροπής, C-501/07 P, EU:C:2008:652, σκέψη 23), ή ακόμη και η δημοσίευση στον ιστότοπο θεσμικού ή άλλου οργάνου ή οργανισμού της Ένωσης όταν αυτή προβλέπεται από το παράγωγο δίκαιο (πρβλ. απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2013, PPG και SNF κατά ΕΟΧΠ, C-625/11 P, EU:C:2013:594, σκέψεις 30 έως 32).

81 Δεύτερον, όσον αφορά τους σκοπούς του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, οι προθεσμίες ασκήσεως προσφυγής βάσει της διάταξης αυτής είναι δημοσίας τάξεως και δεν εξαρτώνται από τη βούληση των διαδίκων και του δικαστή. Θεσπίστηκαν με σκοπό τη διαφύλαξη της ασφάλειας δικαίου, αποτρέποντας την επ' αόριστον αμφισβήτηση των πράξεων της Ένωσης που παράγουν έννομα αποτελέσματα, καθώς και την αποτροπή κάθε αυθαίρετης διάκρισης ή μεταχείρισης κατά την απονομή της δικαιοσύνης (πρβλ. αποφάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 1967, Muller-Collignon κατά Επιτροπής, 4/67, EU:C:1967:51, σ. 479, της 23ης Ιανουαρίου 1997, Coen, C-246/95, EU:C:1997:33, σκέψη 21, και διατάξεις της 16ης Νοεμβρίου 2010, Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert κατά Επιτροπής, C-73/10 P, EU:C:2010:684, σκέψη 52, και της 31ης Ιανουαρίου 2019, Iordăchescu κατά Κοινοβουλίου κ.λπ., C-426/18 P, EU:C:2019:89, σκέψη 21).

82 Αφενός, όσον αφορά απόφαση όπως η επίμαχη, με την οποία περατώνεται η επίσημη διαδικασία έρευνας σχετικά με κρατική ενίσχυση, προκύπτει ότι, σε αντίθεση με την ημερομηνία περιέλευσης σε γνώση, η ημερομηνία δημοσίευσης μιας πράξης στην Επίσημη Εφημερίδα μπορεί να αποδειχθεί, χάριν της ασφάλειας δικαίου, κατά τρόπο αντικειμενικό και βέβαιο ως προς το σύνολο των ενδιαφερομένων μερών στα οποία δεν έχει κοινοποιηθεί η απόφαση αυτή. Συναφώς, είναι αδιάφορο αν τα ως άνω ενδιαφερόμενα μέρη έλαβαν γνώση της πράξης αυτής πριν από τη δημοσίευσή της.

83 Τούτο εξηγεί εξάλλου το γεγονός ότι, στη γενική οικονομία του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ και χάριν της ασφάλειας δικαίου, η ημερομηνία δημοσίευσης υπερισχύει της ημερομηνίας περιέλευσης σε γνώση, η οποία, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 73 της παρούσας απόφασης, αποτελεί επικουρικό κριτήριο όσον αφορά την έναρξη της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής. Επομένως, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η πρόταση της Επιτροπής η οποία συνίσταται, στην πραγματικότητα, στο να αντιστραφεί η σχέση μεταξύ των δύο αυτών κριτηρίων του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

84 Αφετέρου, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, η ερμηνεία που έγινε δεκτή στις σκέψεις 76 και 80 της παρούσας απόφασης είναι επίσης ικανή να αποτρέψει κάθε αυθαίρετη δυσμενή διάκριση ή μεταχείριση κατά την απονομή της δικαιοσύνης και να διασφαλίσει, με τον τρόπο αυτό, την ισότητα των όπλων των δικαιούχων της κρατικής ενίσχυσης και των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων. Πράγματι, για όλους αυτούς τους ενδιαφερομένους, η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής αρχίζει να τρέχει από την ίδια ημερομηνία, ήτοι από τη δημοσίευση της απόφασης στην Επίσημη Εφημερίδα. Επιπλέον, στο μέτρο που η Επιτροπή είναι ο συντάκτης της εν λόγω απόφασης και είναι υπεύθυνη για τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα, δεν μπορεί βασίμως να αντλήσει επιχείρημα από προβαλλόμενη ανισότητα των όπλων εις βάρος της.

85 Τρίτον, όσον αφορά το πλαίσιο, η δομή των Συνθηκών αντιτίθεται επίσης στον αυστηρό παραλληλισμό, τον οποίο προτείνει η Επιτροπή, μεταξύ των εννοιών της «δημοσιεύσεως» που χρησιμοποιούνται, αντιστοίχως, στο άρθρο 263, έκτο εδάφιο, και στο άρθρο 297, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Πράγματι, αρκεί συναφώς η διαπίστωση ότι, μολονότι οι δύο αυτές διατάξεις εμπίπτουν στον τίτλο Ι του έκτου μέρους της Συνθήκης ΛΕΕ, δεν ρυθμίζουν το ίδιο αντικείμενο. Ενώ η πρώτη περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 1, το οποίο αφορά τα θεσμικά όργανα, και ειδικότερα στο τμήμα 5, που είναι αφιερωμένο στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η δεύτερη εντάσσεται στο κεφάλαιο 2, το οποίο αφορά τις νομικές πράξεις της Ένωσης και τις διαδικασίες θέσπισής τους.

86 Για όλους αυτούς τους λόγους, συνάγεται ότι ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στις σκέψεις 37 έως 44 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής άρχιζε να τρέχει, για την Covestro, από την ημερομηνία δημοσίευσης της επίμαχης απόφασης στην Επίσημη Εφημερίδα.

87 Ως εκ τούτου, ο πρώτος λόγος που προβάλλεται προς στήριξη των ανταναιρέσεων πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του δεύτερου λόγου ανταναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

88 Με τον δεύτερο λόγο που προβάλλει προς στήριξη των ανταναιρέσεών της, η Επιτροπή προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε δύο νομικές πλάνες, αντιστοίχως, στις σκέψεις 37 και 42 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

89 Κατά πρώτον, η σκέψη 37 της απόφασης αυτής περιέχει πρόδηλη παραμόρφωση του περιεχομένου του δικογράφου της προσφυγής. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, αντιθέτως προς ό,τι διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο, η προσφυγή δεν κατατέθηκε εντός προθεσμίας δύο μηνών και δέκα ημερών μετά τη δημοσίευση, στις 16 Ιανουαρίου 2019, της επίμαχης απόφασης στην Επίσημη Εφημερίδα, αλλά στις 20 Δεκεμβρίου 2018, ήτοι περίπου ένα μήνα πριν από τη δημοσίευση της απόφασης αυτής.

90 Κατά δεύτερον, κρίνοντας, στη σκέψη 42 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι «δεν αποδείχθηκε ότι, εν προκειμένω, [η AZ] είχε “δέουσα γνώση” της [επίμαχης] αποφάσεως» πριν από τη δημοσίευσή της, το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε τα πραγματικά περιστατικά και τα αποδεικτικά στοιχεία. Συγκεκριμένα, είναι πρόδηλο, ενόψει των στοιχείων που προέβαλε η Επιτροπή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, ότι η Covestro γνώριζε την ύπαρξη της επίμαχης απόφασης πριν από τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα, το αργότερο στις 20 Σεπτεμβρίου 2018.

91 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας αντιτείνει ότι ο δεύτερος λόγος ανταναιρέσεως είναι αβάσιμος. Η Covestro φρονεί ότι ο ως άνω λόγος είναι απαράδεκτος και, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

92 Κατά πρώτον, όσον αφορά την πλάνη περί το δίκαιο που φέρεται να ενέχει η σκέψη 37 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, πρέπει να επισημανθεί ότι το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στη σκέψη αυτή, ότι «η προσφυγή [της Covestro] κατατέθηκε εντός της προθεσμίας των δύο μηνών και δέκα ημερών από της δημοσιεύσεως της [επίμαχης] αποφάσεως στην Επίσημη Εφημερίδα, που πραγματοποιήθηκε στις 16 Ιανουαρίου 2019».

93 Πρέπει να σημειωθεί, όπως επισήμανε και η Επιτροπή, ότι η προσφυγή αυτή ασκήθηκε βεβαίως στις 20 Δεκεμβρίου 2018, δηλαδή πριν από τη δημοσίευση της επίμαχης απόφασης στην Επίσημη Εφημερίδα. Εντούτοις, το γεγονός αυτό ουδόλως επηρεάζει το παραδεκτό της εν λόγω προσφυγής και, ειδικότερα, την τήρηση της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής.

94 Πράγματι, από τη νομολογία προκύπτει ότι το γεγονός ότι η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής κατά πράξεως όπως η επίμαχη απόφαση αρχίζει να τρέχει, σύμφωνα με το άρθρο 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, μόνον από τη δημοσίευσή της δεν συνεπάγεται ότι ο προσφεύγων δεν μπορεί να προσβάλει πράξη εκδοθείσα από την Ένωση πριν από τη δημοσίευσή της (πρβλ. απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2013, PPG και SNF κατά ΕΟΧΠ, C-626/11 P, EU:C:2013:595, σκέψεις 34 έως 38).

95 Επομένως, το επιχείρημα που αντλείται από προβαλλόμενη πλάνη περί το δίκαιο στη σκέψη 37 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

96 Κατά δεύτερον, όσον αφορά την προβαλλόμενη πλάνη περί το δίκαιο στη σκέψη 42 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, παρατηρείται ότι, στη σκέψη αυτή, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, μεταξύ άλλων, ότι, «εν πάση περιπτώσει, δεν αποδείχθηκε ότι, εν προκειμένω, η [Covestro] είχε “δέουσα γνώση” της [επίμαχης] αποφάσεως».

97 Συναφώς, η έκφραση «εν πάση περιπτώσει» υποδηλώνει ότι η αιτιολογία αυτή αποτελεί επάλληλη αιτιολογία της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Κατά πάγια, όμως, νομολογία, τα επιχειρήματα που στρέφονται κατά επαλλήλως παρατιθέμενου μέρους του σκεπτικού απόφασης ή διάταξης του Γενικού Δικαστηρίου δεν μπορούν να επιφέρουν την αναίρεσή της και είναι, ως εκ τούτου, αλυσιτελή (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2023, United Parcel Service κατά Επιτροπής, C-297/22 P, EU:C:2023:1027, σκέψη 55 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

98 Επομένως, το επιχείρημα που αντλείται από προβαλλόμενη πλάνη περί το δίκαιο στη σκέψη 42 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελές.

99 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο δεύτερος λόγος που προβάλλεται προς στήριξη των ανταναιρέσεων πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του, χωρίς να χρειάζεται να κριθεί το παραδεκτό του.

Επί του τρίτου λόγου ανταναιρέσεως

100 Με τον τρίτο λόγο που προβάλλει –επικουρικώς– προς στήριξη των ανταναιρέσεών της, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη το άρθρο 89, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του, καθόσον παρέλειψε να ζητήσει από την Covestro την προσκόμιση εγγράφων από τα οποία να προκύπτει το ακριβές χρονικό σημείο κατά το οποίο η τελευταία αυτή έλαβε γνώση του περιεχομένου της επίμαχης απόφασης.

101 Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση ότι ο λόγος αυτός στηρίζεται στην παραδοχή ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο επιλέγοντας ως σημείο αφετηρίας της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως όχι την ημερομηνία κατά την οποία η Covestro έλαβε γνώση της επίμαχης απόφασης, αλλά την ημερομηνία δημοσίευσης της απόφασης αυτής στην Επίσημη Εφημερίδα. Η παραδοχή όμως αυτή είναι εσφαλμένη, όπως προκύπτει από την εκτίμηση του πρώτου λόγου που προβλήθηκε προς στήριξη των ανταναιρέσεων.

102 Συνεπώς, ο τρίτος λόγος που προβάλλεται προς στήριξη των ανταναιρέσεων και, ως εκ τούτου, οι ανταναιρέσεις αυτές πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους.

Επί των κυρίων αιτήσεων αναιρέσεως

103 Προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P, η Covestro προβάλλει, τυπικώς, τέσσερις λόγους αναιρέσεως. Εντούτοις, αναπτύσσει κατά τρόπο ενιαίο τους δύο πρώτους λόγους αναιρέσεως χωρίς να προβαίνει σε καμία διάκριση μεταξύ αυτών. Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι η Covestro προβάλλει, κατ' ουσίαν, τρεις λόγους αναιρέσεως. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως, ο οποίος διαιρείται σε τέσσερα σκέλη, στηρίζεται σε προσβολή του δικαιώματος ακροάσεως και σε παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως. Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως, ο οποίος μπορεί να διαιρεθεί σε δύο σκέλη, αντλείται από παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Ο τρίτος λόγος αναιρέσεως αφορά παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων.

104 Προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως στην υπόθεση C-791/21 P, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, υποστηριζόμενη από την Covestro, προβάλλει έναν και μοναδικό λόγο αναιρέσεως, στηριζόμενο σε παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Ο λόγος αυτός συνδέεται, κατ' ουσίαν, με το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως που προβάλλει η Covestro, υποστηριζόμενη από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P

Επιχειρήματα των διαδίκων

105 Με τον πρώτο λόγο που προβάλλει προς στήριξη της αναιρέσεώς της, η Covestro υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο προσέβαλε το δικαίωμά της ακροάσεως, παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950.

106 Ο ως άνω λόγος αναιρέσεως υποδιαιρείται σε τέσσερα σκέλη.

107 Με το πρώτο σκέλος, η Covestro προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπέχει και ότι προσέβαλε το δικαίωμά της ακροάσεως, καταλήγοντας, με τη σκέψη 8 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, στην προδήλως εσφαλμένη διαπίστωση ότι το επιβαλλόμενο στους αντικυκλικούς καταναλωτές τέλος δικτύου υπολογιζόταν σύμφωνα με τη μεθοδολογία της φυσικής διαδρομής. Αντιθέτως προς ό,τι δέχθηκε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη αυτή, και όπως υπογράμμισε η Covestro πρωτοδίκως, η κανονιστική απόφαση StromNEV

2005 ουδέποτε προέβλεψε για τους αντικυκλικούς καταναλωτές υπολογισμό του τέλους βάσει της μεθοδολογίας της φυσικής διαδρομής. Αν το Γενικό Δικαστήριο είχε λάβει υπόψη το επιχείρημα αυτό της Covestro, δεν θα είχε στηριχθεί μόνο στο εξατομικευμένο τέλος δικτύου που προβλέπει το άρθρο 19, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, της κανονιστικής απόφασης StromNEV 2005 για να καθορίσει το σχετικό νομικό πλαίσιο.

108 Με το δεύτερο σκέλος, η Covestro προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν έλαβε υπόψη, στις σκέψεις 12, 94, 103, 129, 135 και 146 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, την επιχειρηματολογία της σχετικά με τον καθορισμό του ύψους της επίδικης προσαύξησης. Εκκινώντας εσφαλμένως από την αρχή ότι το ποσό αυτό υπολογίστηκε και καθορίστηκε για το έτος 2012 με την απόφαση της BNetzA του 2011, το Γενικό Δικαστήριο κακώς συνήγαγε, στη σκέψη 134 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, την ύπαρξη κρατικού ελέγχου επί της προσαύξησης αυτής. Κατά την Covestro, οι διαχειριστές δικτύου είναι εκείνοι που διαθέτουν περιθώριο ελιγμών για τον υπολογισμό και τον καθορισμό της εν λόγω προσαύξησης, η οποία δεν υπόκειται σε κανέναν κρατικό έλεγχο ή κανόνα.

109 Με το τρίτο σκέλος, η Covestro προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν έλαβε υπόψη, στις σκέψεις 130 και 143 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, την επιχειρηματολογία της σχετικά με τη μη επιστροφή όλων των απωλειών εσόδων και όλων των δαπανών που συνδέονταν με την επίδικη απαλλαγή. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το Γενικό Δικαστήριο παρέβη την υποχρέωσή του αιτιολογήσεως και προσέβαλε το δικαίωμα ακροάσεως της Covestro. Αν το Γενικό Δικαστήριο είχε λάβει υπόψη την επιχειρηματολογία αυτή, θα όφειλε να έχει καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η επίδικη προσαύξηση δεν συνιστούσε φόρο.

110 Με το τέταρτο σκέλος, η Covestro προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν έλαβε υπόψη, στις σκέψεις 107 και 125 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, την επιχειρηματολογία της σχετικά με την ακυρότητα της απόφασης της BNetzA του 2011. Κρίνοντας ότι η ως άνω απόφαση πράγματι εφαρμόστηκε και ότι μπόρεσε να παραγάγει τα αποτελέσματά της ενόσω δεν είχε καταργηθεί ή δεν είχε διαπιστωθεί έλλειψη νομιμότητάς της, το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε σε εσφαλμένη ερμηνεία του εθνικού δικαίου. Συγκεκριμένα, κατά την Covestro, δεδομένου ότι η εν λόγω απόφαση ακυρώθηκε αναδρομικώς από 1ης Ιανουαρίου 2012, ήταν εξ αρχής άκυρη.

111 Η Επιτροπή ζητεί να απορριφθεί ο πρώτος λόγος αναιρέσεως ως εν μέρει αβάσιμος και εν μέρει αλυσιτελής.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

112 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η Covestro προσάπτει, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι προσέβαλε το δικαίωμά της ακροάσεως και παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, καθόσον παρέλειψε να λάβει δεόντως υπόψη διάφορα επιχειρήματα που αυτή είχε προβάλει. Επιπλέον, οι παραλείψεις αυτές οδήγησαν σε εσφαλμένες εκτιμήσεις του γερμανικού δικαίου και της επίδικης προσαύξησης.

113 Συναφώς, πρώτον, υπενθυμίζεται ότι η υποχρέωση αιτιολόγησης την οποία υπέχει το Γενικό Δικαστήριο από το άρθρο 36 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με το άρθρο 53, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού αυτού, του επιβάλλει την υποχρέωση να γνωστοποιεί με σαφήνεια και χωρίς αμφισημία τη συλλογιστική που ακολούθησε, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στους μεν ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους για τους

οποίους ελήφθη η απόφαση, στο δε Δικαστήριο να ασκήσει τον δικαστικό του έλεγχο (απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2010, Deutsche Telekom κατά Επιτροπής, C-280/08 P, EU:C:2010:603, σκέψεις 135 και 136 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

114 Ωστόσο, η ως άνω υποχρέωση δεν συνεπάγεται ότι το Γενικό Δικαστήριο οφείλει να αναφέρεται διεξοδικά σε όλους κατά σειράν τους συλλογισμούς που έχουν διατυπώσει οι διάδικοι. Συνεπώς, η αιτιολογία μπορεί να είναι έμμεση, υπό τον όρον ότι παρέχει στους μεν ενδιαφερομένους τη δυνατότητα να αντιληφθούν το σκεπτικό στο οποίο στηρίχθηκε το Γενικό Δικαστήριο, στο δε Δικαστήριο επαρκή στοιχεία για την άσκηση του εκ μέρους του αναιρετικού ελέγχου (απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Γαλλίας και Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, σκέψη 80 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

115 Εν προκειμένω, όσον αφορά το πρώτο σκέλος του υπό κρίση λόγου αναιρέσεως, αφενός, διαπιστώνεται ότι η σκέψη 8 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης εντάσσεται όχι στο σκεπτικό βάσει του οποίου το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε επί των λόγων ακυρώσεως και των επιχειρημάτων των διαδίκων, αλλά στην έκθεση του ιστορικού της διαφοράς. Στο μέτρο που η Covestro διατείνεται ότι ο ισχυρισμός που περιέχεται στη σκέψη αυτή παραλείπει να λάβει υπόψη τα επιχειρήματα που προέβαλε στα σημεία 29 έως 33 του υπομνήματός της απαντήσεως πρωτοδίκως, πρέπει να τονιστεί ότι τα επιχειρήματα αυτά αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του τέταρτου λόγου ακυρώσεως που προβλήθηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε τα εν λόγω επιχειρήματα στις σκέψεις 194 έως 210 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, οι οποίες δεν αμφισβητούνται στο πλαίσιο του υπό κρίση λόγου αναιρέσεως.

116 Όσον αφορά το δεύτερο, το τρίτο και το τέταρτο σκέλος του υπό κρίση λόγου αναιρέσεως, πρέπει να επισημανθεί ότι, με τις σκέψεις 84 έως 148 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε και απέρριψε αιτιολογημένα το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως που προέβαλε η Covestro πρωτοδίκως, το οποίο στηριζόταν στη μη χορήγηση ενίσχυσης με κρατικούς πόρους. Στο πλαίσιο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ρητώς επί διαφόρων επιχειρημάτων της Covestro και, μεταξύ άλλων, απέρριψε, με τις σκέψεις 107 και 125 της απόφασης αυτής, το επιχείρημά της που στηριζόταν στην ακυρότητα της απόφασης της BNetzA του 2011, με τη σκέψη 130 της εν λόγω απόφασης, το επιχείρημά της που στηριζόταν στη μη εξασφάλιση πλήρους αντιστάθμισης των ζημιών και, με τη σκέψη 135 της ίδιας απόφασης, το επιχείρημά της σχετικά με τον καθορισμό του ύψους της επίδικης προσαύξησης.

117 Επομένως, αντιθέτως προς όσα ισχυρίζεται η Covestro, το Γενικό Δικαστήριο δεν παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπέχει παραλείποντας να λάβει δεόντως υπόψη τα επιχειρήματα αυτά. Δεδομένου ότι ο ισχυρισμός της Covestro περί προσβολής του δικαιώματός της ακροάσεως στηρίζεται στην παραδοχή ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να λάβει υπόψη τα επιχειρήματά της, ο ισχυρισμός αυτός πρέπει επίσης να απορριφθεί.

118 Κατά τα λοιπά, στο μέτρο που η Covestro φαίνεται να υποστηρίζει, υπό το πρόσχημα μιας υποτιθέμενης παράβασης της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, ότι το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να δεχθεί τα εν λόγω επιχειρήματα, διαπιστώνεται ότι πρόκειται για ζήτημα διαφορετικό από εκείνο της παράβασης της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, το οποίο αφορά το βάσιμο της αιτιολογίας (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Γαλλίας και Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, σκέψη 79).

119 Κατά δεύτερον, όσον αφορά τα επιχειρήματα σχετικά με τα σφάλματα στα οποία φέρεται να υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο κατά την ανάλυση του γερμανικού δικαίου, υπενθυμίζεται ότι από το άρθρο 256, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ και από το άρθρο 58, πρώτο εδάφιο, του

Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκύπτει ότι η αίτηση αναιρέσεως περιορίζεται σε νομικά ζητήματα. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο είναι το μόνο αρμόδιο να προβαίνει στη διαπίστωση και εκτίμηση των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών και να εκτιμά τα αποδεικτικά στοιχεία. Επομένως, η εκτίμηση αυτών των πραγματικών περιστατικών και αποδεικτικών στοιχείων δεν συνιστά, υπό την επιφύλαξη ενδεχόμενης παραμορφώσεώς τους, νομικό ζήτημα υποκείμενο, αυτό καθεαυτό, στον αναιρετικό έλεγχο του Δικαστηρίου (απόφαση της 4ης Μαρτίου 2021, Επιτροπή κατά Fútbol Club Barcelona, C-362/19 P, EU:C:2021:169, σκέψη 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

120 Ως εκ τούτου, όσον αφορά τον αναιρετικό έλεγχο των σχετικών με το εθνικό δίκαιο εκτιμήσεων του Γενικού Δικαστηρίου, οι οποίες, στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, αποτελούν εκτιμήσεις που αφορούν πραγματικά περιστατικά, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ελέγξει αποκλειστικώς και μόνον αν υπήρξε παραμόρφωση του εθνικού δικαίου (αποφάσεις της 3ης Απριλίου 2014, Γαλλία κατά Επιτροπής, C-559/12 P, EU:C:2014:217, σκέψη 79, και της 14ης Δεκεμβρίου 2023, Επιτροπή κατά Amazon.com κ.λπ., C-457/21 P, EU:C:2023:985, σκέψη 20 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Μια τέτοια παραμόρφωση πρέπει να προκύπτει προδήλως από τα στοιχεία της δικογραφίας, χωρίς να απαιτείται εκ νέου εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων (απόφαση της 3ης Απριλίου 2014, Γαλλία κατά Επιτροπής, C-559/12 P, EU:C:2014:217, σκέψη 80).

121 Εν προκειμένω, πρώτον, είναι αληθές ότι, όπως εξάλλου παραδέχεται η Επιτροπή, η παράθεση του γερμανικού δικαίου από το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 8 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης είναι ανακριβής. Αντιθέτως προς ό,τι αφήνει να εννοηθεί η ανωτέρω σκέψη της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, μόνον τα εξατομικευμένα τέλη για τους καταναλωτές βασικού φορτίου –και όχι τα ισχύοντα για τους αντικυκλικούς καταναλωτές– υπολογίζονταν σύμφωνα με τη μεθοδολογία της φυσικής διαδρομής πριν από τη θέσπιση της επίδικης απαλλαγής. Όμως, η Covestro δεν κατόρθωσε να αποδείξει, στο πλαίσιο του υπό κρίση λόγου αναιρέσεως, ότι η ανακρίβεια αυτή, κατά το στάδιο της έκθεσης του ιστορικού της διαφοράς, επηρέασε την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτίμηση του βασίμου της πρωτοδίκως ασκηθείσας προσφυγής.

122 Δεύτερον, κατά τα λοιπά, διαπιστώνεται ότι η Covestro ούτε απέδειξε ούτε καν προέβαλε παραμόρφωση του εθνικού δικαίου και των πραγματικών περιστατικών.

123 Κατά τρίτον, δεδομένου ότι το επιχείρημα περί απουσίας αποτελεσμάτων της απόφασης της BNetzA του 2011 συμπίπτει με την επιχειρηματολογία που προέβαλε η Covestro στο πλαίσιο της τρίτης αιτίασης του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου της αναιρέσεως, θα εξεταστεί στο πλαίσιο αυτό.

124 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων και υπό την επιφύλαξη που διατυπώθηκε στην προηγούμενη σκέψη, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει αλυσιτελής και εν μέρει αβάσιμος.

Επί του πρώτου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P

Επιχειρήματα των διαδίκων

125 Με το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως που προβάλλει προς στήριξη της αναιρέσεώς της, η Covestro υποστηρίζει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ενέχει πλάνη περί το δίκαιο καθόσον το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως έκρινε, στις σκέψεις 47 έως 77 της απόφασης

αυτής, ότι η επίδικη απαλλαγή συνιστά «πλεονέκτημα» κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το Γενικό Δικαστήριο διεύρυνε υπέρμετρα την έννοια της «κρατικής ενίσχυσης» κατά τη διάταξη αυτή.

126 Ειδικότερα, η εξέταση, στις σκέψεις 56 επ. της εν λόγω απόφασης, της επίδικης απαλλαγής υπό το πρίσμα του κριτηρίου του ιδιώτη επιχειρηματία υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς είναι εσφαλμένη. Το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να έχει εκτιμήσει την επίδικη απαλλαγή λαμβάνοντας υπόψη τη συμβολή της Covestro στη σταθερότητα του δικτύου στη Γερμανία και το κόστος που αποφεύχθηκε χάρη στη συμβολή αυτή. Εξάλλου, το Γενικό Δικαστήριο αναγνώρισε το βάσιμο των σχετικών επιχειρημάτων της Covestro στη σκέψη 208 της ίδιας απόφασης.

127 Εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν γινόταν δεκτό ότι η επίδικη απαλλαγή συνιστούσε πλεονέκτημα, το πλεονέκτημα αυτό δεν είναι επιλεκτικό. Συγκεκριμένα, αφενός, η απαλλαγή αυτή αποτελεί μέτρο ικανό, κατ' αρχήν, να ωφελήσει, άνευ περιορισμών, όλες τις εθνικές επιχειρήσεις ανάλογα με την αγοραστική συμπεριφορά τους στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας σε προηγούμενο στάδιο. Αφετέρου, μια διαφοροποίηση που περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω απαλλαγής μόνο στους καταναλωτές βασικού φορτίου δικαιολογείται από αντικειμενικά κριτήρια τα οποία βασίζονται στη στάθμιση μεταξύ, αφενός, της αρχής κατά την οποία τα τέλη δικτύου αντανακλούν το κόστος του δικτύου και, αφετέρου, της συμβολής των επιχειρήσεων στη σταθερότητα του εν λόγω δικτύου.

128 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη του υπό κρίση σκέλους ως απαράδεκτου και, εν πάση περιπτώσει, ως αβάσιμου.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

129 Κατά πρώτον, τα επιχειρήματα σχετικά με την απουσία «πλεονεκτήματος», κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, αποσκοπούν, κατ' ουσίαν, στην αμφισβήτηση των εκτιμήσεων του Γενικού Δικαστηρίου ως προς τα πραγματικά περιστατικά, χωρίς να αποδεικνύουν ούτε καν να προβάλλουν παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών ή των αποδεικτικών στοιχείων εκ μέρους του τελευταίου.

130 Σύμφωνα, όμως, με τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 119 της παρούσας απόφασης, οι εκτιμήσεις αυτές, υπό την επιφύλαξη της περιπτώσεως παραμορφώσεως των πραγματικών ή των αποδεικτικών στοιχείων, εκφεύγουν του αναιρετικού ελέγχου του Δικαστηρίου.

131 Στο μέτρο που η Covestro φαίνεται να προβάλλει, στο πλαίσιο αυτό, αντίφαση στο σκεπτικό του Γενικού Δικαστηρίου, μεταξύ, αφενός, των εκτιμήσεών του όσον αφορά την έννοια του «πλεονεκτήματος» και, αφετέρου, της σκέψης 208 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, αρκεί η διαπίστωση ότι ο ισχυρισμός αυτός είναι ανακριβής και δεν τεκμηριώνεται επαρκώς.

132 Ως εκ τούτου, όλα τα επιχειρήματα σχετικά με την ύπαρξη πλεονεκτήματος είναι απαράδεκτα.

133 Κατά δεύτερον, όσον αφορά τα επιχειρήματα σχετικά με τον επιλεκτικό χαρακτήρα, παρατηρείται ότι, στη σκέψη 194 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, κατά της οποίας δεν βάλλει η αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η Covestro δεν είχε αμφισβητήσει την εκτίμηση στην οποία προέβη η Επιτροπή με τις αιτιολογικές σκέψεις 101 έως 121 της επίμαχης απόφασης, σχετικά με τον επιλεκτικό χαρακτήρα του επίμαχου μέτρου.

134 Επομένως, πρόκειται για νέα επιχειρηματολογία, προβαλλόμενη για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου, η οποία πρέπει, σύμφωνα με τη νομολογία που μνημονεύεται στη σκέψη 63 της παρούσας απόφασης, να κηρυχθεί απαράδεκτη.

135 Ως εκ τούτου, το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο στο σύνολό του.

Επί του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P και επί του μοναδικού λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-791/21 P

136 Με το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου που προβάλλεται προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P και με τον μοναδικό λόγο που προβάλλεται προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως στην υπόθεση C-791/21 P, η Covestro και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προσάπτουν, αντιστοίχως, στο Γενικό Δικαστήριο ότι παρέβη το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, καθόσον κακώς έκρινε ότι η επίδικη απαλλαγή συνιστά ενίσχυση χορηγηθείσα με «κρατικούς πόρους», κατά την έννοια της διάταξης αυτής.

137 Η επιχειρηματολογία τους άπτεται, κατ' ουσίαν, τριών ζητημάτων που αφορούν, το πρώτο, το νομικό κριτήριο βάσει του οποίου μπορεί να εκτιμηθεί η ύπαρξη μέτρου χορηγούμενου με «κρατικούς πόρους», το δεύτερο, την ύπαρξη επιβάρυνσης αναγκαστικού χαρακτήρα και, το τρίτο, τον κρατικό έλεγχο.

Επί του νομικού κριτηρίου βάσει του οποίου μπορεί να εκτιμηθεί η ύπαρξη μέτρου χορηγούμενου με «κρατικούς πόρους»

– *Επιχειρήματα των διαδίκων*

138 Η Covestro, με τις δύο πρώτες αιτιάσεις του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, με το πρώτο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως, προσάπτουν, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι εφάρμοσε εσφαλμένο νομικό κριτήριο για να εκτιμήσει τον κρατικό χαρακτήρα των επίμαχων πόρων.

139 Κατά πρώτον, στο πλαίσιο των δικογράφων που κατέθεσαν ενώπιον του Δικαστηρίου, η Covestro και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας αμφισβήτησαν, αντιστοίχως, τις σκέψεις 84 έως 97 καθώς και τις σκέψεις 95 έως 97 και 109 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, διότι, κατά τη γνώμη τους, το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως έκρινε ότι, προκειμένου να καθοριστεί ο κρατικός ή μη χαρακτήρας των πόρων, η ύπαρξη υποχρεωτικής επιβάρυνσης των καταναλωτών ή των τελικών πελατών και ο κρατικός έλεγχος των κεφαλαίων ή των διαχειριστών των κεφαλαίων αυτών αποτελούν δύο στοιχεία τα οποία «πρέπει να συντρέχουν διαζευκτικώς», οπότε του αρκούσε να εξακριβώσει αν η επίδικη προσαύξηση ήταν υποχρεωτική επιβάρυνση εξομοιούμενη με οιονεί φορολογική επιβάρυνση. Αντιθέτως, πρόκειται για σωρευτικά κριτήρια, όπως προκύπτει από τη νομολογία που απορρέει, μεταξύ άλλων, από τις αποφάσεις της 17ης Ιουλίου 2008, Essent Netwerk Noord κ.λπ. (C-206/06, EU:C:2008:413, σκέψεις 66, 69, 70, 72 και 75), της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 72), της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407), και της 16ης Σεπτεμβρίου 2021, FVE Holýšov I κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-850/19 P, EU:C:2021:740).

140 Επιπλέον, κατά την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η ερμηνεία αυτή του Γενικού Δικαστηρίου, η οποία στηρίζεται σε διαζευκτικά κριτήρια, αντιφάσκει προς τις σκέψεις 133 έως 145 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, με τις οποίες το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε την ύπαρξη κρατικού ελέγχου, ενώ είχε ήδη καταλήξει στην ύπαρξη υποχρεωτικής επιβάρυνσης.

141 Κατά δεύτερον, κατά την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η προσέγγιση αυτή του Γενικού Δικαστηρίου δεν επιρρωννύεται ούτε από τα άρθρα 30 και 110 ΣΛΕΕ, τα οποία αφορούν κατ' ουσίαν την κατάργηση και την απαγόρευση των μέτρων προστατευτισμού.

142 Συναφώς, η Covestro υποστηρίζει από την πλευρά της ότι, στη σκέψη 121 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η επίδικη προσαύξηση ενέπιπτε στην έννοια του «φόρου» ή της «φορολογικής επιβάρυνσης», κατά τα άρθρα 30 και 110 ΣΛΕΕ. Η προσαύξηση αυτή δεν πληροί τα κριτήρια που απορρέουν από τη σχετική με την εν λόγω έννοια νομολογία του Δικαστηρίου. Η επίδικη προσαύξηση διακρίνεται από τις επίμαχες εισφορές στις υποθέσεις επί των οποίων αναπτύχθηκε η νομολογία αυτή.

143 Κατά τρίτον, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει ότι η ερμηνεία του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, κατά την οποία πρέπει να τεκμαίρεται ότι κάθε φόρος έχει κρατική προέλευση, ανεξαρτήτως των σκοπών που επιδιώκει η διάταξη αυτή, είναι νομικώς εσφαλμένη. Η ερμηνεία αυτή καταλήγει σε αποτέλεσμα μη προβλεπόμενο από τις Συνθήκες, ήτοι στο ότι κάθε ρύθμιση των τιμών της αγοράς οδηγεί σε χρήση κρατικών πόρων και πρέπει, ως εκ τούτου, να κοινοποιείται, σύμφωνα με το άρθρο 108 ΣΛΕΕ. Μια τέτοια ρύθμιση όμως θα ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και όχι στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.

144 Η Επιτροπή αμφισβητεί το βάσιμο της πρώτης και της δεύτερης αιτίασης του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως που προβάλλει η Covestro και θεωρεί ότι το πρώτο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως που προβάλλει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είναι, αυτό καθεαυτό, αλυσιτελές.

– *Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

145 Η Covestro και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προσάπτουν, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι εφάρμοσε εσφαλμένο νομικό κριτήριο προκειμένου να καθορίσει αν τα ποσά που προκύπτουν από την επίδικη προσαύξηση προέρχονται από «κρατικούς πόρους», κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

146 Κατά πάγια νομολογία, ο χαρακτηρισμός μέτρου ως «κρατικής ενίσχυσης» κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ προϋποθέτει τη συνδρομή τεσσάρων προϋποθέσεων και συγκεκριμένα, πρώτον, να πρόκειται για παρέμβαση εκ μέρους του κράτους ή «με κρατικούς πόρους», δεύτερον, η παρέμβαση αυτή να είναι ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, τρίτον, να παρέχει επιλεκτικό πλεονέκτημα στον αποδέκτη και, τέταρτον, να νοθεύει ή να απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό (απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2023, DOBELES HES, C-702/20 και C-17/21, EU:C:2023:1, σκέψη 31 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

147 Όσον αφορά την πρώτη από τις προϋποθέσεις αυτές, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, για να χαρακτηριστεί ένα μέτρο ως παρέμβαση εκ μέρους του κράτους ή ως ενίσχυση που χορηγείται «με κρατικούς πόρους» πρέπει, αφενός, να χορηγείται άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους και,

αφετέρου, να μπορεί να καταλογιστεί σε κράτος μέλος (απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2023, DOBELES HES, C-702/20 και C-17/21, EU:C:2023:1, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

148 Όσον αφορά, ειδικότερα, την προϋπόθεση ότι το πλεονέκτημα πρέπει να χορηγείται «με κρατικούς πόρους», το Δικαστήριο έχει διαμορφώσει, με τη νομολογία του, δύο κριτήρια βάσει των οποίων μπορεί να αποδειχθεί ότι πόροι μέσω των οποίων χορηγείται τιμολογιακό πλεονέκτημα, δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, αποτελούν «κρατικούς πόρους», κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (πρβλ. απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2023, DOBELES HES, C-702/20 και C-17/21, EU:C:2023:1, σκέψεις 34, 38, 39 και 42).

149 Συγκεκριμένα, κατά πρώτον, τα κεφάλαια που προέρχονται από φόρους ή από άλλες υποχρεωτικές επιβαρύνσεις δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας και των οποίων η διαχείριση και η κατανομή διέπονται από τη νομοθεσία αυτή αποτελούν «κρατικούς πόρους», κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2023, DOBELES HES, C-702/20 και C-17/21, EU:C:2023:1, σκέψη 38).

150 Κατά δεύτερον, το γεγονός ότι ορισμένα ποσά παραμένουν διαρκώς υπό δημόσιο έλεγχο και συνεπώς στη διάθεση των αρμόδιων εθνικών αρχών αρκεί για να χαρακτηρισθούν ως «κρατικοί πόροι», κατά την έννοια της διάταξης αυτής (απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2023, DOBELES HES, C-702/20 και C-17/21, EU:C:2023:1, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

151 Τα κριτήρια που μνημονεύονται στις σκέψεις 149 και 150 της παρούσας απόφασης συνιστούν διαζευκτικά κριτήρια βάσει των οποίων μπορεί να αποδειχθεί ότι ένα μέτρο χορηγείται «με κρατικούς πόρους», κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (πρβλ. απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2023, DOBELES HES, C-702/20 και C-17/21, EU:C:2023:1, σκέψη 42), όπως αναγνώρισαν η Covestro και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου σχετικά με το περιεχόμενο της απόφασης της 12ης Ιανουαρίου 2023, DOBELES HES (C-702/20 και C-17/21, EU:C:2023:1).

152 Επομένως, πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στις σκέψεις 95 έως 97 και 109 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι ο κρατικός χαρακτήρας των πόρων, κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, μπορεί να αποδειχθεί μέσω δύο διαζευκτικών προϋποθέσεων, εκ των οποίων η μία αφορά την ύπαρξη υποχρεωτικής επιβάρυνσης των καταναλωτών ή των τελικών πελατών και η άλλη τον κρατικό έλεγχο επί της διαχείρισης του συστήματος και, ιδίως, επί των κεφαλαίων ή των διαχειριστών των κεφαλαίων αυτών. Λαμβανομένων υπόψη των απαντήσεων που έδωσαν η Covestro και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, όλα τα επιχειρήματα με τα οποία αμφισβητείται η εκτίμηση αυτή πρέπει να απορριφθούν.

153 Δεύτερον, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι έκρινε σκόπιμο να εξετάσει, στις σκέψεις 133 έως 145 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, την ύπαρξη κρατικού ελέγχου επί των εισπραττόμενων κεφαλαίων στο πλαίσιο της επίδικης προσαύξησης ή επί των διαχειριστών δικτύου, αφού διαπίστωσε, στη σκέψη 132 της απόφασης αυτής, την ύπαρξη οιονεί φορολογικής επιβάρυνσης ή υποχρεωτικής επιβάρυνσης συνεπαγόμενης τη χρήση κρατικών πόρων.

154 Είναι αληθές ότι το Γενικό Δικαστήριο θα μπορούσε να έχει παραλείψει την εξέταση αυτή σχετικά με την ύπαρξη κρατικού ελέγχου, λαμβανομένης υπόψη της διαζευκτικής φύσης των δύο κριτηρίων που εξέτασε. Εντούτοις, τίποτα δεν εμποδίζει το Γενικό Δικαστήριο, ιδίως για λόγους

ορθής απονομής της δικαιοσύνης, να συνεχίσει τη συλλογιστική του με επαλλήλως παρατιθέμενες εκτιμήσεις, όπως είναι εν προκειμένω οι εκτιμήσεις σχετικά με την ύπαρξη κρατικού ελέγχου, κατά τον τρόπο που το έπραξε το Δικαστήριο με τη σκέψη 41 της απόφασης της 12ης Ιανουαρίου 2023, DOBELES HES (C-702/20 και C-17/21, EU:C:2023:1).

155 Τρίτον, στο μέτρο που η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει ότι θα ήταν αντίθετο προς τους σκοπούς του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ να θεωρηθεί κατά τεκμήριο ότι κάθε φόρος έχει κρατική προέλευση, η επιχειρηματολογία της στηρίζεται σε εσφαλμένη παραδοχή και σε εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

156 Πράγματι, αφενός, όπως προκύπτει από τη σκέψη 149 της παρούσας απόφασης, ως «κρατικοί πόροι», κατά την έννοια της ως άνω διάταξης, μπορούν να θεωρηθούν όχι τα κεφάλαια που τροφοδοτούνται με οποιονδήποτε φόρο, αλλά μόνον εκείνα που χρηματοδοτούνται από υποχρεωτικό φόρο, προβλεπόμενο από την εθνική νομοθεσία, του οποίου η διαχείριση και κατανομή διέπεται από τη νομοθεσία αυτή. Αφετέρου, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 109 και 113 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο επιδίωξε να εξακριβώσει αν η επίδικη προσαύξηση επιβαλλόταν από το κράτος και έπρεπε υποχρεωτικά, βάσει νόμου, να μετακυλίεται στο σύνολό της στους τελικούς οφειλέτες αυτής.

157 Τέταρτον, όσον αφορά την επιχειρηματολογία που ανέπτυξαν η Covestro και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας σχετικά με τα άρθρα 30 και 110 ΣΛΕΕ, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, στη σκέψη 121 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο έλαβε υπόψη, σε επάλληλη αιτιολογία που εισήγαγε με το επίρρημα «[ε]ξάλλου», τη σχετική με τις διατάξεις αυτές νομολογία. Συνήγαγε εντεύθεν ότι δεν έχει σημασία η ιδιότητα του οφειλέτη, εφόσον η φορολογική επιβάρυνση αφορούσε το επίμαχο προϊόν ή δραστηριότητα αναγκαία σε σχέση με το προϊόν αυτό. Προσέθεσε δε ότι το αποφασιστικό στοιχείο στην περίπτωση αυτή είναι ότι οι φορείς που εισέπραξαν τον φόρο δεν έχουν απλώς υποχρέωση αγοράς με δικούς τους χρηματικούς πόρους, αλλά ότι το κράτος έχει αναθέσει στους φορείς αυτούς τη διαχείριση κρατικών πόρων.

158 Δεδομένου ότι στη σκέψη αυτή παρατίθεται επάλληλη αιτιολογία, η επιχειρηματολογία η οποία βάλλει κατ’ αυτής είναι αλυσιτελής.

159 Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το Γενικό Δικαστήριο αναφέρθηκε στη νομολογία σχετικά με τα άρθρα 30 και 110 ΣΛΕΕ όχι για να εκτιμήσει την επίδικη προσαύξηση υπό το πρίσμα των διατάξεων αυτών, αλλά για να ενισχύσει την ανάλυσή του σχετικά με την προσαύξηση αυτή υπό το πρίσμα του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι συγχέει τα διακριτά νομικά καθεστώτα που απορρέουν, αντιστοίχως, από τις δύο πρώτες εκ των ανωτέρω διατάξεων της Συνθήκης ΛΕΕ και από την τρίτη εξ αυτών.

160 Από την ανωτέρω αιτιολογία προκύπτει ότι η πρώτη και η δεύτερη αιτίαση του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως που προβάλλει η Covestro και το πρώτο σκέλος του μοναδικού λόγου που προβάλλει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας πρέπει να απορριφθούν ως εν μέρει αλυσιτελή και εν μέρει αβάσιμα.

Επί της ύπαρξης επιβάρυνσης αναγκαστικού χαρακτήρα

– *Επιχειρήματα των διαδίκων*

161 Η Covestro, με την τρίτη αιτίαση του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, με το δεύτερο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως, υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι, με τις σκέψεις 99 και 106 έως 148 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο εφάρμοσε εσφαλμένως το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ χαρακτηρίζοντας την επίδικη προσαύξηση ως οιονεί φορολογική επιβάρυνση ή ως υποχρεωτική επιβάρυνση.

162 Η Covestro υποστηρίζει, πρώτον, ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη το εθνικό δίκαιο διαπιστώνοντας εσφαλμένως την ύπαρξη υποχρέωσης των διαχειριστών δικτύου να εισπράττουν την επίδικη προσαύξηση. Προς τούτο, το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως στηρίχθηκε μόνο στην απόφαση της BNetzA του 2011. Ωστόσο, η απόφαση αυτή κρίθηκε από τα γερμανικά δικαστήρια όχι μόνον παράνομη, αλλά και εξαρχής άκυρη, οπότε, αντιθέτως προς όσα έκρινε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 107 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η ως άνω απόφαση δεν μπόρεσε να παραγάγει αποτελέσματα. Κατά την Covestro, η λειτουργία του μηχανισμού της επίδικης προσαύξησης έπρεπε να εκτιμηθεί υπό το πρίσμα της κανονιστικής απόφασης StromNEV 2013, η οποία τέθηκε σε εφαρμογή με αναδρομική ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 2012 κατόπιν της ακύρωσης του άρθρου 19, παράγραφος 2, έβδομη περίοδος, της κανονιστικής απόφασης StromNEV 2011. Οι κανονιστικές αυτές αποφάσεις, όμως, ούτε προέβλεψαν υποχρέωση των διαχειριστών δικτύου να εισπράττουν την επίδικη προσαύξηση ούτε εξουσιοδότησαν την BNetzA να επιβάλλει στους εν λόγω διαχειριστές τέτοια υποχρέωση. Επιπλέον, στην απόφαση του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου) της 6ης Οκτωβρίου 2015, επί της οποίας στηρίχθηκε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 120 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, δεν γίνεται λόγος για καμία τέτοια υποχρέωση.

163 Δεύτερον, η Covestro ισχυρίζεται ότι το εθνικό δίκαιο δεν περιλαμβάνει καμία υποχρέωση καταβολής της επίδικης προσαύξησης ούτε εκ μέρους των χρηστών του δικτύου, τους οποίους το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως χαρακτήρισε ως «τελικούς καταναλωτές», ούτε εκ μέρους των τελικών καταναλωτών κατά κυριολεξία. Ακόμη και αν υποτεθεί ότι η απόφαση της BNetzA του 2011 επέβαλε στους διαχειριστές δικτύου την υποχρέωση να εισπράττουν την προσαύξηση αυτή, η εν λόγω υποχρέωση δεν αρκεί, αντιθέτως προς ό,τι έκρινε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 120, 123 και 125 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, για να επιβληθεί αντίστοιχη υποχρέωση στους χρήστες του δικτύου να καταβάλλουν την προσαύξηση. Υποχρέωση καταβολής μπορούσε να προβλεφθεί μόνον βάσει συμβατικής συμφωνίας, κατόπιν διαπραγμάτευσης κατά περίπτωση, ελλείψει, για τα έτη 2012 και 2013, νομικής απαίτησης σχετικής με τη θέσπιση ή το περιεχόμενο συμβατικής υποχρέωσης για τη μετακύλιση της επίδικης προσαύξησης στους χρήστες του δικτύου. Η Covestro είναι της γνώμης ότι, στην πραγματικότητα, εναπέκειτο σε κάθε προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας, ως χρήστη του δικτύου, να αποφασίσει να μετακυλίσει την επίδικη προσαύξηση στους τελικούς καταναλωτές, πράγμα που το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να εξετάσει. Ακόμη και αν όλοι οι προμηθευτές είχαν αποφασίσει να μετακυλίουν συστηματικά την εν λόγω προσαύξηση στον τελικό καταναλωτή, και πάλι η εν λόγω πρακτική δεν θα αρκούσε για τη διαπίστωση υπάρξεως υποχρεώσεως εκ του νόμου.

164 Τρίτον, η Covestro φρονεί ότι, αντιθέτως προς ό,τι έκρινε το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 126 έως 130 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, οι διαχειριστές δικτύου δεν ελάμβαναν πλήρη αντιστάθμιση των απωλειών των εσόδων και του κόστους που απέρρεαν από την επίδικη απαλλαγή. Ειδικότερα, σε περίπτωση αφερεγγυότητας του καταναλωτή βασικού φορτίου που

έτυχε της απαλλαγής αυτής, ενώ δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις, τόσο η απόφαση της BNetzA του 2011 όσο και το εφαρμοστέο νομικό πλαίσιο απέκλειαν την αντιστάθμιση των απωλειών απαιτήσεων του διαχειριστή δικτύου έναντι ενός τέτοιου καταναλωτή.

165 Ομοίως, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει, αφενός, ότι, ιδίως στις σκέψεις 110, 118, 119 και 121 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως διαπίστωσε ότι η σχέση μεταξύ του προμηθευτή και του τελικού καταναλωτή ηλεκτρικής ενέργειας δεν ήταν καθοριστική για να συναχθεί η ύπαρξη υποχρεωτικής επιβάρυνσης, με την εσφαλμένη αιτιολογία ότι η επίδικη προσαύξηση επιβάλλεται όχι στην κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας αλλά στη χρήση του δικτύου. Αφετέρου, στις σκέψεις 120 και 122 έως 125 της απόφασης αυτής, το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως –και χωρίς να παραθέσει καμία αιτιολογία– αναφέρθηκε στην υποχρέωση είσπραξης και εσφαλμένως συνήγαγε εντεύθεν υποχρέωση καταβολής της επίδικης προσαύξησης προβλεπόμενη από την εθνική νομοθεσία. Ελλείψει εκ του νόμου υποχρέωσης καταβολής της προσαύξησης, η είσπραξή της μπορεί να γίνει μόνο βάσει των κανόνων του αστικού δικαίου. Η συλλογιστική βάσει της οποίας το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε σε αυτή τη διαπίστωση και συνήγαγε αυτό το συμπέρασμα αντιφάσκει προς τη νομολογία του Δικαστηρίου.

166 Η Επιτροπή αντιτείνει ότι η τρίτη αιτίαση του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως που προβάλλει η Covestro είναι αβάσιμη. Εκτιμά ότι τα επιχειρήματα που προβάλλει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στηρίζονται σε εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης και της νομολογίας του Δικαστηρίου και είναι, εν πάση περιπτώσει, αλυσιτελή.

– *Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

167 Όπως προκύπτει από τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 149 της παρούσας απόφασης, τα κεφάλαια που προέρχονται από φόρους ή από άλλες υποχρεωτικές επιβαρύνσεις δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας και των οποίων η διαχείριση και η κατανομή διέπονται από τη νομοθεσία αυτή αποτελούν «κρατικούς πόρους», κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

168 Εν προκειμένω, αφού εκτίμησε, στις σκέψεις 110 έως 131 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, την επίδικη προσαύξηση, το Γενικό Δικαστήριο συνήγαγε, στη σκέψη 132 της απόφασης αυτής, ότι η προσαύξηση αυτή συνεπαγόταν τη χρήση κρατικών πόρων. Προς στήριξη του συμπεράσματος αυτού, επισήμανε ότι η απόφαση της BNetzA του 2011 επέβαλλε στους διαχειριστές συστημάτων διανομής την υποχρέωση να εισπράττουν την επίδικη προσαύξηση από τους χρήστες του δικτύου και να μεταφέρουν τα αντίστοιχα έσοδα στους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς. Έκρινε επίσης ότι ο μηχανισμός της προσαύξησης αυτής εξασφάλιζε στους διαχειριστές του δικτύου πλήρη αντιστάθμιση για την απώλεια εσόδων που υφίσταντο λόγω της επίδικης απαλλαγής, διότι το ποσό της εν λόγω προσαύξησης ήταν προσαρμοσμένο προς το ποσό των απαιτούμενων λόγω της απαλλαγής αυτής πόρων. Το Γενικό Δικαστήριο υπογράμμισε επίσης ότι το ποσό αυτό υπολογιζόταν βάσει μεθοδολογίας καθορισθείσας με την απόφαση της BNetzA του 2011, διευκρινιζομένου ότι, για το έτος 2012, η απόφαση αυτή καθόρισε το αρχικό ποσό της ίδιας προσαύξησης.

169 Η Covestro και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας αμφισβητούν τις εκτιμήσεις αυτές, προβάλλοντας τρεις δέσμες επιχειρημάτων.

170 Κατά πρώτον, η Covestro προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι συνήγαγε την υποχρέωση είσπραξης της επίδικης προσαύξησης από την απόφαση BNetzA του 2011, ενώ η απόφαση αυτή κηρύχθηκε άκυρη από τα γερμανικά δικαστήρια και το νομοθετικό πλαίσιο δεν επέτρεπε στην BNetzA να επιβάλει τέτοια υποχρέωση.

171 Συναφώς, πέραν του ότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 107 και 125 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, τα επιχειρήματα αυτά προβλήθηκαν εκπροθέσμως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, επισημαίνεται ότι δεν μπορούν να ευδοκιμήσουν.

172 Πράγματι, ούτε ο ενδεχόμενος παράνομος χαρακτήρας ενός καθεστώτος ενισχύσεων, υπό το πρίσμα ιδίως του εθνικού δικαίου, ούτε η ακύρωσή του αίρουν τον χαρακτήρα του ως «κρατικής ενισχύσεως», στο μέτρο που, παρά την παρανομία αυτή ή την ακύρωση, ένα τέτοιο καθεστώς παρήγαγε αποτελέσματα στην πράξη (πρβλ. αποφάσεις της 3ης Μαρτίου 2005, Heiser, C-172/03, EU:C:2005:130, σκέψη 38, και της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Aer Lingus και Ryanair Designated Activity, C-164/15 P και C-165/15 P, EU:C:2016:990, σκέψη 69), όπως ορθώς έκρινε, κατ' ουσίαν, το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 107 και 125 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Κατά τα λοιπά, όπως επίσης ορθώς επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 107 της απόφασης αυτής, η αποτελεσματικότητα των κανόνων στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων θα αποδυναμωνόταν σημαντικά αν η εφαρμογή τους μπορούσε να αποκλειστεί για τον λόγο και μόνον ότι ένα μέτρο ενισχύσεως, το οποίο εφαρμόστηκε στην πράξη, κηρύχθηκε μεταγενέστερα άκυρο ab initio. Επομένως, δεν ασκεί επιρροή, συναφώς, το γεγονός ότι η ενδεχόμενη ακύρωση του καθεστώτος ενισχύσεων έχει αναδρομική ισχύ, δεδομένου ότι, επί ορισμένο χρονικό διάστημα, το καθεστώς πράγματι εφαρμόστηκε στην πράξη (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2012, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, C-286/12, EU:C:2012:687, σκέψεις 44 και 45).

173 Όσον αφορά την απόφαση του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου) της 6ης Οκτωβρίου 2015, η οποία μνημονεύεται στη σκέψη 120 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, υπογραμμίζεται ότι το Γενικό Δικαστήριο αρκέστηκε στην επισήμανση ότι το εν λόγω γερμανικό δικαστήριο έκρινε ότι η επίδικη προσαύξηση συνιστούσε φόρο μέσω του οποίου έπρεπε να καλυφθεί η απώλεια εσόδων των διαχειριστών του δικτύου. Επομένως, στο μέτρο που η Covestro προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι εσφαλμένως συνήγαγε από την απόφαση αυτή την ύπαρξη υποχρέωσης είσπραξης της επίδικης προσαύξησης, το επιχείρημά της στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

174 Κατά δεύτερον, η Covestro και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ισχυρίζονται ότι το Γενικό Δικαστήριο κακώς διαπίστωσε την ύπαρξη υποχρέωσης καταβολής της επίδικης προσαύξησης βαρύνουσας τους τελικούς καταναλωτές, στον ορισμό των οποίων, επιπλέον, εσφαλμένως συμπεριελήφθησαν οι χρήστες του δικτύου.

175 Πρώτον, όσον αφορά τον προσδιορισμό των τελικών οφειλετών της επίδικης προσαύξησης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 118 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η εν λόγω προσαύξηση αφορούσε μόνον τη σχέση μεταξύ των διαχειριστών δικτύου και των χρηστών του δικτύου, δεδομένου ότι η προσαύξηση εισπράττεται όχι λόγω της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά λόγω της χρήσης του δικτύου. Εξ αυτού συνήγαγε, στη σκέψη 119 της απόφασης αυτής, ότι το ζήτημα αν οι προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας ήταν υποχρεωμένοι με τη σειρά τους να μετακυλίσουν την εν λόγω προσαύξηση στους τελικούς καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας δεν ήταν κρίσιμο. Συγκεκριμένα, κατά την άποψή του, οι τελικοί οφειλέτες της

προσαύξησης ήταν οι χρήστες του δικτύου, δηλαδή οι ίδιοι οι προμηθευτές καθώς και οι τελικοί καταναλωτές που ήταν απευθείας συνδεδεμένοι με το δίκτυο, και όχι οι άλλοι τελικοί καταναλωτές.

176 Συναφώς, η εκτίμηση ότι η επίδικη προσαύξηση εισπράττεται λόγω της χρήσης του δικτύου και ότι οι χρήστες του δικτύου πρέπει να θεωρηθούν ως τελικοί καταναλωτές εμπίπτουν στην εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών. Σύμφωνα, όμως, με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 119 της παρούσας απόφασης, όταν δεν προβάλλεται οποιοσδήποτε ισχυρισμός περί παραμορφώσεως, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να ελέγξει την εκτίμηση αυτή.

177 Δεύτερον, όσον αφορά την ύπαρξη υποχρεώσεως καταβολής εκ μέρους των χρηστών του δικτύου, από τις σκέψεις 120 και 122 έως 124 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο υιοθέτησε τις εκτιμήσεις της Επιτροπής σύμφωνα με τις οποίες η απόφαση της BNetzA του 2011 επέβαλλε στους διαχειριστές συστημάτων διανομής την υποχρέωση είσπραξης και μετακύλισης της επίδικης προσαύξησης και ότι η απόφαση αυτή προέβλεπε τη μηνιαία μεταφορά των εσόδων που προέκυπταν από την εν λόγω προσαύξηση στους διάφορους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς. Εξ αυτού συνήγαγε ότι η επίδικη προσαύξηση, που επιβλήθηκε από διοικητική αρχή με μέτρο κανονιστικής φύσεως, είχε υποχρεωτικό χαρακτήρα έναντι των χρηστών του δικτύου.

178 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου η οποία διευκρινίζει το κριτήριο που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 149 και 167 της παρούσας απόφασης, τα χρηματικά ποσά που προκύπτουν από την προσαύξηση τιμής την οποία επιβάλλει το κράτος στους αγοραστές ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούν φορολογική επιβάρυνση που πλήττει την ηλεκτρική ενέργεια και προέρχονται από «κρατικούς πόρους», κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Για να θεωρηθούν τα χρηματικά ποσά ως κρατικοί πόροι, πρέπει να προέρχονται από υποχρεωτικές εισφορές τις οποίες επιβάλλει η νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους και η διαχείριση και η κατανομή τους να διέπονται από τη νομοθεσία αυτή, ανεξαρτήτως του αν ο μηχανισμός χρηματοδότησης εμπίπτει στην κατηγορία των εν στενή εννοία φορολογικών επιβαρύνσεων κατά το εθνικό δίκαιο. Αντιθέτως, δεν αρκεί οι διαχειριστές δικτύων να μετακυλίουν στην τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας που επιβαρύνει τους τελικούς πελάτες το επιπλέον κόστος που προκύπτει λόγω της υποχρέωσής τους να αγοράζουν την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ορισμένες πηγές ενέργειας βάσει τιμολογίων καθοριζόμενων από τον νόμο, στην περίπτωση που η μετακύλιση αυτή προκύπτει μόνο από την πράξη και δεν απορρέει από νομική υποχρέωση. Πράγματι, σε μια τέτοια περίπτωση, η επιβάρυνση δεν μπορεί να θεωρηθεί υποχρεωτική (πρβλ. απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2023, DOBELES HES, C-702/20 και C-17/21, EU:C:2023:1, σκέψεις 34 έως 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

179 Εν προκειμένω, από τις διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου ως προς τα πραγματικά περιστατικά, οι οποίες δεν υπόκεινται στον έλεγχο του Δικαστηρίου, προκύπτει ότι η απόφαση της BNetzA του 2011 υποχρέωνε πράγματι τους διαχειριστές συστημάτων διανομής να εισπράττουν την επίδικη προσαύξηση από τους χρήστες του δικτύου. Δεν αμφισβητείται επίσης, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών διαπιστώσεων στις οποίες προέβη το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 12, 99 και 129 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, οι οποίες δεν υπόκεινται στον έλεγχο του Δικαστηρίου, ότι η απόφαση αυτή προέβλεπε τη μεθοδολογία κατά την οποία το ύψος της επίδικης προσαύξησης έπρεπε να καθορίζεται, ετησίως, από τους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς.

180 Υπό το πρίσμα πάντως της νομολογίας που υπομνήσθηκε στη σκέψη 178 της παρούσας απόφασης, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα ποσά που προκύπτουν από υποχρεωτική εισφορά η οποία, όπως η επίδικη προσαύξηση, επιβάλλεται με μέτρο κανονιστικής φύσεως, το οποίο προσδιορίζει τους φορείς, έστω και ιδιωτικούς, που είναι επιφορτισμένοι με την είσπραξη της εισφοράς αυτής από τους οφειλέτες οι οποίοι επίσης προσδιορίζονται στο εν λόγω μέτρο και καθορίζει τη μέθοδο που καθιστά δυνατό τον υπολογισμό του ποσού της εισφοράς και την ετήσια αναπροσαρμογή του, προέρχονται από «κρατικούς πόρους», κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Ειδικότερα, δεδομένου ότι η εν λόγω εισφορά απορρέει από μέτρο κανονιστικής φύσεως, το οποίο υποχρεώνει τους διαχειριστές δικτύου να την εισπράττουν, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι οφείλεται σε απλή πρακτική.

181 Είναι αδιάφορο, συναφώς, ότι το μέτρο κανονιστικής φύσεως προβλέπει μόνον υποχρέωση των διαχειριστών δικτύου για είσπραξη της επίδικης προσαύξησης, χωρίς να προσδιορίζει ρητώς υποχρέωση των χρηστών του δικτύου για καταβολή της εν λόγω προσαύξησης. Πράγματι, η πρακτική αποτελεσματικότητα της εκ του νόμου υποχρέωσης είσπραξης της εν λόγω προσαύξησης συνεπάγεται, κατ' ανάγκην, αντίστοιχη υποχρέωση καταβολής του φόρου αυτού εκ μέρους των οφειλετών του.

182 Κατά τρίτον, όσον αφορά την αντιστάθμιση του κόστους που συνεπαγόταν η επίδικη απαλλαγή, αφενός, το Γενικό Δικαστήριο, παραπέμποντας στην απόφαση της BNetzA του 2011, υιοθέτησε, με τις σκέψεις 126, 127 και 130 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, τη διαπίστωση στην οποία προέβη η Επιτροπή με την επίμαχη απόφαση ότι ο μηχανισμός της επίδικης προσαύξησης εξασφάλιζε στους διαχειριστές δικτύου την πλήρη αντιστάθμιση για την απώλεια εσόδων που υφίσταντο λόγω της επίδικης απαλλαγής, διότι το ποσό της εν λόγω προσαύξησης ήταν προσαρμοσμένο προς το ποσό των απαιτούμενων λόγω της απαλλαγής αυτής πόρων.

183 Πάντως, η εκτίμηση κατά την οποία η προβλεπόμενη από την απόφαση της BNetzA του 2011 μεθοδολογία καθορισμού του ποσού της επίδικης προσαύξησης έπρεπε να καταστήσει δυνατή την κάλυψη όλων των δαπανών που συνδέονταν με την επίδικη απαλλαγή εμπίπτει σε εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου, την οποία το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να ελέγξει στο στάδιο της αιτήσεως αναιρέσεως εφόσον δεν προβάλλεται ισχυρισμός περί παραμορφώσεως, σύμφωνα με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 119 της παρούσας απόφασης.

184 Αφετέρου, όσον αφορά τις απώλειες εσόδων λόγω αφερεγγυότητας, τις οποίες επωμίζονται οικονομικά οι διαχειριστές συστημάτων διανομής, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 130 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι μια τέτοια απώλεια δεν συνιστά απώλεια εσόδων κατά την έννοια του καθεστώτος αυτού και δικαιολογείται από το γεγονός ότι οι σχέσεις μεταξύ των διαχειριστών του δικτύου και των τελικών οφειλετών της επίδικης προσαύξησης είναι σχέσεις ιδιωτικού δικαίου.

185 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι κεφάλαια τα οποία τροφοδοτούνται μέσω υποχρεωτικών εισφορών επιβαλλόμενων από την κρατική νομοθεσία και των οποίων η διαχείριση και η κατανομή διέπεται από τη νομοθεσία αυτή μπορούν να θεωρούνται «κρατικοί πόροι» κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, ακόμη και αν υπεύθυνοι για τη διαχείρισή τους είναι φορείς που διακρίνονται από τις δημόσιες αρχές (αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Association Vent De Colère! κ.λπ., C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψη 25, και της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ., C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 54).

186 Ως εκ τούτου, και στο μέτρο που οι φορείς αυτοί, όπως ακριβώς και οι διαχειριστές δικτύου, υπέχουν υποχρέωση είσπραξης των επίμαχων εισφορών, το γεγονός ότι οι σχέσεις μεταξύ των διαχειριστών αυτών και των τελικών οφειλετών της επίδικης προσαύξησης είναι σχέσεις ιδιωτικού δικαίου δεν εμποδίζει να θεωρηθεί ότι τα κεφάλαια που προέρχονται από την εν λόγω προσαύξηση αποτελούν κρατικούς πόρους. Το ίδιο ισχύει και για το γεγονός ότι τις απώλειες εσόδων, συμπεριλαμβανομένων των μη καταβεβλημένων προσαυξήσεων, φέρουν, σε περίπτωση αφερεγγυότητας, οι εν λόγω διαχειριστές. Εν πάση περιπτώσει, η Covestro δεν προέβαλε κανένα επιχείρημα με το οποίο να επιδιώκει, ειδικώς, να αποδείξει ότι η κρίση του Γενικού Δικαστηρίου ότι τέτοιες απώλειες δεν συνιστούν απώλεια εσόδων κατά την έννοια του επίμαχου καθεστώτος ενέχει πλάνη περί το δίκαιο.

187 Υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων, η τρίτη αιτίαση του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως που προβάλλει η Covestro και, λαμβανομένων υπόψη των εκτιμήσεων που εκτίθενται στη σκέψη 124 της παρούσας απόφασης, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως που προβάλλει η ως άνω διάδικος, καθώς και το δεύτερο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως που προβάλλει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα.

Επί του κρατικού ελέγχου

– *Επιχειρήματα των διαδίκων*

188 Η Covestro, με την τέταρτη αιτίαση του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου της αιτήσεώς της αναιρέσεως, και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, με το τρίτο σκέλος του μοναδικού λόγου της δικής της αιτήσεως αναιρέσεως, προσάπτουν, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε ότι υφίσταται κρατικός έλεγχος επί των κεφαλαίων που προέρχονται από την επίδικη προσαύξηση.

189 Η Επιτροπή εκτιμά ότι η τέταρτη αυτή αιτίαση καθώς και το τρίτο αυτό σκέλος είναι αβάσιμα και, εν πάση περιπτώσει, αλυσιτελή.

– *Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

190 Όπως προκύπτει από τη νομολογία που παρατίθεται στις σκέψεις 148 έως 151 της παρούσας απόφασης, η ύπαρξη φόρου ή άλλων υποχρεωτικών εισφορών δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας των οποίων η διαχείριση και η κατανομή διέπεται από τη νομοθεσία αυτή και η ύπαρξη κρατικού ελέγχου επί των επίμαχων ποσών συνιστούν δύο διαζευκτικά κριτήρια που καθιστούν δυνατό να προσδιοριστεί αν πρόκειται περί «κρατικών πόρων», κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

191 Εν προκειμένω, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στη σκέψη 132 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η επίδικη προσαύξηση συνιστούσε οιονεί φορολογική επιβάρυνση ή υποχρεωτική φορολογική επιβάρυνση συνεπαγόμενη τη χρήση «κρατικών πόρων», κατά την έννοια της νομολογίας αυτής. Όπως προκύπτει από τις σκέψεις 167 έως 187 της παρούσας απόφασης, η Covestro και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν απέδειξαν ότι η διαπίστωση αυτή του Γενικού Δικαστηρίου ενέχει πλάνη περί το δίκαιο.

192 Η εν λόγω διαπίστωση αρκεί, αφ' εαυτής, για να γίνει δεκτό ότι το επίμαχο μέτρο χορηγήθηκε με «κρατικούς πόρους» κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, χωρίς να απαιτείται να εξεταστεί αν τα επίμαχα ποσά τελούσαν υπό κρατικό έλεγχο.

193 Ως εκ τούτου, η τέταρτη αιτίαση του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου που προβάλλει η Covestro και το τρίτο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας είναι αλυσιτελή.

194 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου που προβλήθηκε προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P καθώς και ο μοναδικός λόγος που προβλήθηκε προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως στην υπόθεση C-791/21 P πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P

Επιχειρήματα των διαδίκων

195 Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P, η Covestro προβάλλει παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων στην οποία φέρεται να υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 192 έως 210 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να λάβει υπόψη μια διαφορετική μεταχείριση απορρέουσα από τη διαταγή ανάκτησης της ενίσχυσης. Συγκεκριμένα, οι καταναλωτές βασικού φορτίου οι οποίοι, όπως ακριβώς και η Covestro, έτυχαν της επίδικης απαλλαγής υποχρεούνταν να καταβάλουν, λόγω της ανάκτησης της ενίσχυσης που διατάχθηκε με την επίμαχη απόφαση, ελάχιστη εισφορά ποσού που αντιστοιχεί στο 20 % των δημοσιευμένων γενικών τελών. Αντιθέτως, καταναλωτές βασικού φορτίου οι οποίοι πληρούσαν τα κριτήρια για να τύχουν της επίδικης απαλλαγής για τα έτη 2012 και 2013, και οι οποίοι την είχαν ζητήσει εγκαίρως, αλλά δεν είχαν ακόμη λάβει την οριστική απόφαση περί απαλλαγής κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της κανονιστικής απόφασης StromNEV 2013, μπορούσαν να υπαχθούν στο μεταβατικό καθεστώς που θέσπισε το εν λόγω διάταγμα και, ως εκ τούτου, υπέκειντο στα κατ' αποκοπήν τέλη, τα οποία ήταν κατά περίπτωση χαμηλότερα από την ελάχιστη αυτή εισφορά.

196 Πρώτον, στη σκέψη 204 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο θεώρησε εσφαλμένως ότι το μεταβατικό καθεστώς δεν έχει σημασία στο πλαίσιο της εκτίμησής του σχετικά με παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Στο πλαίσιο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να έχει εκτιμήσει την κατάσταση που επικρατούσε κατά τον χρόνο έκδοσης της επίμαχης απόφασης, δηλαδή κατά τον χρόνο της ανάκτησης που διέταξε η Επιτροπή, και να έχει λάβει υπόψη την εξέλιξη του γερμανικού νομικού πλαισίου. Λόγω της διαταγής ανάκτησης της ενίσχυσης, οι γερμανικές αρχές αναγκάστηκαν να αντιμετωπίσουν κατά τρόπο διαφορετικό πανομοιότυπες καταστάσεις, τούτο δε χωρίς κανέναν αντικειμενικό λόγο. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο δεν μπορούσε να μη λάβει υπόψη το μεταβατικό καθεστώς για τον λόγο ότι το καθεστώς αυτό δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή.

197 Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να εξετάσει αν ήταν δικαιολογημένη η άνιση μεταχείριση στο εσωτερικό της ομάδας των καταναλωτών βασικού φορτίου. Κατά την Covestro, οι καταναλωτές αυτοί αποτελούσαν ομοιογενή ομάδα.

198 Τρίτον, στις σκέψεις 207 και 210 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε ότι οι αντικυκλικοί καταναλωτές και οι καταναλωτές βασικού φορτίου επιδείκνυαν διαφορετική αγοραστική συμπεριφορά, διαπιστώνοντας ταυτόχρονα ότι τα εξατομικευμένα τέλη ήταν –παρά τη διαφορά αυτή– εύλογα. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ενέχει πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε δικαιολογημένη την ίση μεταχείριση των δύο αυτών κατηγοριών καταναλωτών, οι οποίοι ωστόσο βρίσκονται σε

διαφορετικές καταστάσεις. Επιπλέον, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε αντίφαση καθόσον το Γενικό Δικαστήριο δέχτηκε, αφενός, στη σκέψη 208 της απόφασης αυτής, ότι τα εξατομικευμένα τέλη που υπολογίζονται σύμφωνα με τη μεθοδολογία της φυσικής διαδρομής μπορούν να είναι μηδενικά ή σχεδόν μηδενικά και, αφετέρου, στη σκέψη 65 της εν λόγω απόφασης, ότι είναι ανέφικτη η σχεδόν δωρεάν πρόσβαση στο δίκτυο. Τέλος, στη σκέψη 209 της ίδιας απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη κρίνοντας ότι η εξομοίωση των αντικυκλικών χρηστών με τους καταναλωτές βασικού φορτίου αποτελεί έργο του Γερμανού νομοθέτη. Παραβλέπει, συναφώς, ότι το μεταβατικό καθεστώς τέθηκε σε ισχύ αναδρομικώς.

199 Η Επιτροπή αντιτείνει ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P είναι απαράδεκτος και, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

200 Η Covestro προσάπτει, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι παραβίασε την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων καθόσον απέρριψε, με τις σκέψεις 192 έως 210 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, τα επιχειρήματά της σύμφωνα με τα οποία η διαταγή ανάκτησης της ενίσχυσης εισάγει δυσμενείς διακρίσεις.

201 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τα επιχειρήματα αυτά για έναν κύριο λόγο και για άλλους λόγους που παρέθεσε επαλλήλως.

202 Αφενός, το Γενικό Δικαστήριο τα απέρριψε ως αλυσιτελή, στις σκέψεις 194 και 195 της εν λόγω απόφασης. Επισήμανε, συναφώς, ότι η Covestro δεν αμφισβήτησε τον επιλεκτικό και, επομένως, εισάγοντα δυσμενείς διακρίσεις χαρακτήρα της επίδικης απαλλαγής και ότι δεν εξήγησε σε ποιο βαθμό η διαταγή ανάκτησης ενός μέτρου του οποίου δεν αμφισβήτησε τον εισάγοντα δυσμενείς διακρίσεις χαρακτήρα θα μπορούσε, με τη σειρά της, να εισάγει δυσμενείς διακρίσεις.

203 Αφετέρου, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τα εν λόγω επιχειρήματα ως αβάσιμα, στις σκέψεις 196 έως 209 της εν λόγω απόφασης. Συναφώς, από τη χρήση της φράσης «[ε]ν πάση περιπτώσει», στη σκέψη 196 της ίδιας απόφασης, προκύπτει ότι η αιτιολογία που παρατίθεται στις σκέψεις 196 έως 209 αποτελεί επάλληλη αιτιολογία.

204 Πάντως, με τον υπό κρίση λόγο αναιρέσεως, η Covestro δεν προέβαλε κανένα επιχείρημα προκειμένου να αμφισβητήσει ειδικώς την κύρια αιτιολογία που παρατίθεται στις σκέψεις 194 και 195 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Όλα τα επιχειρήματά της βάλλουν, στην πραγματικότητα, κατά της επάλληλης αιτιολογίας που παρατίθεται στις σκέψεις 196 έως 209 της απόφασης αυτής.

205 Επομένως, σύμφωνα με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 97 της παρούσας απόφασης, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως που προέβαλε η Covestro προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής, χωρίς να χρειάζεται να κριθεί το παραδεκτό του.

206 Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι απορρίφθηκαν όλοι οι λόγοι που προβλήθηκαν προς στήριξη των κύριων αιτήσεων αναιρέσεως στις υποθέσεις C-790/21 P και C-791/21 P, οι αιτήσεις αυτές πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους.

Επί των δικαστικών εξόδων

207 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως απορρίπτεται ως αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαίνεται επί των δικαστικών εξόδων. Το άρθρο 138, παράγραφοι 1 και 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του Κανονισμού αυτού, ορίζει ότι ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου, καθώς και ότι, όταν οι ηττηθέντες διάδικοι είναι περισσότεροι του ενός, το Δικαστήριο αποφασίζει για την κατανομή των εξόδων.

208 Εν προκειμένω, η Covestro και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ηττήθηκαν ως προς το σύνολο των αιτημάτων τους όσον αφορά, αντιστοίχως, την κύρια αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-790/21 P και την κύρια αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-791/21 P, ενώ η Επιτροπή ηττήθηκε ως προς το σύνολο των αιτημάτων της όσον αφορά τις ανταναιρέσεις στις υποθέσεις αυτές.

209 Υπό τις συνθήκες αυτές, κατ' ορθή εκτίμηση των περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως, έκαστος διάδικος πρέπει να φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

1) **Απορρίπτει τις κύριες αναιρέσεις και τις ανταναιρέσεις.**

2) **Η Covestro Deutschland AG, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.**

(υπογραφές)